420:1.QXD 20.05.2018 15:49 Page 1

KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır
Heydər Əliyev

KÜRD DÎPLOMAT

№ 15 (420) 21- 27 May, Gûlan sal 2018
Ji meha şûbatê sala 2003-a tê weşandin
Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û sîyasî
Qiyməti: / Hêjaye: 40 qəpik

Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman?
Qurtarmış İslamı çox ağır dardan!
Qədim Avropanın xaçpərəstləri,
Yüz illər sındırmış göy məsçidləri.
Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər,
Kürdün dərgahına daim baş əyər.
Səbahəddin Eloğlu

Səh. 2

Prezident İlham Əliyev XXIV Azərbaycan Beynəlxalq Qida Sənayesi və XII Azərbaycan Beynəlxalq Kənd Təsərrüfatı sərgiləri ilə tanış olub

Səh. 9

Nêçîrvan Barzanî: Pêwîste bo yekrêziyê em xwedî karnameyek hevbeş bin!

Səh. 7

Serok Barzanî: Bihêvî me Hewlêr û Bexda dûrî damargiriyê qunaxeke nû destpê bikin

Səh. 9

Demîrtaş: Ez ne mexdûr im berxwedêr im

Səh. 8

Tek: HDP pabendî lihevkirinê nebû

Səh. 5

Bu gecə evimiz yadıma düşdü

Səh. 8

Mesrûr Barzanî: Heta PDK hebe, Kurdistan dê parastî be..PDK serxwebûn avêtiye ser milê xwe

Laçınsız keçən 26 il
Səh. 3

Navê namzedên li Herêma Kurdistanê bi serketine belav bûn
Səh. 7

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında kürd xalqının rolu
Səh. 4

Израиль и Турция вернули друг другу дипломатов
Səh. 14

Kürdlər və Kürdüstan
zSəh. 6

ЕС хочет сохранить “сделку” с Ираном
Səh. 16

Səh. 10

Əli Qaso əsil el ağsaqqalı idi

Səh. 15

Ас-Садр отказался формировать коалицию со сторонниками Ирана

Səh. 7

Rûsya daxwaza derketina hêzên Îranî ji Sûryê dike

Səh. 10

Barajı hep birlikte yıkarız

420:1.QXD 20.05.2018 15:49 Page 2

Prezident İlham Əliyev XXIV Azərbaycan Beynəlxalq Qida Sənayesi və XII Azərbaycan Beynəlxalq Kənd Təsərrüfatı sərgiləri ilə tanış olub

Prezident İlham Əliyev Bakı Ekspo Mərkəzində XXIV Azərbaycan Beynəlxalq Qida Sənayesi "World Food Azerbaijan 2018", XII Azərbaycan Beynəlxalq Kənd Təsərrüfatı "Caspian Agro 2018" sərgiləri ilə tanış olub.

Kənd təsərrüfatı naziri İnam Kərimov dövlətimizin başçısına sərgilərlə bağlı məlumat verdi.

Bildirildi ki, ötən illə müqayisədə bu il "WorldFood Azerbaijan" və "Caspian Agro" sərgiləri həm iştirakçıların sayı, həm də ekspozisiya sahəsi baxımından 12 faiz artım nümayiş etdirib və region üzrə bütün ixtisaslaşmış sərgilər arasında ikinci yeri tutur. Bakı Ekspo Mərkəzinin iki zalında və kompleksin açıq platformasında yerləşən sərgilərə dünyanın 34 ölkəsindən 402 şirkət qatılıb və bu şirkətlərin 70 faizini xarici, 30 faizini isə yerli istehsalçı və distribütorlar təşkil edir. Bu ölkələrin ticarət və sənaye palatalarının dəstəyi ilə şirkətlərin böyük milli qruplar ilə iştirakı sərginin vizit kartına çevrilib. Bu il sərgilərdə dünyanın 10 ölkəsini təmsil edən 12 milli və regional qrup iştirak edir.

Prezident İlham Əliyev "Azərsun Holdinq" Şirkətlər Qrupunun stendi ilə tanış oldu. Diqqətə çatdırıldı ki, 1991-ci ildən etibarən Azərbaycanda fəaliyyətə başlayan şirkət qida sektorunda əhəmiyyətli paya malikdir. Şirkətin zavodlarında geniş ixracat şəbəkəsi mövcuddur. Ölkə iqtisadiyyatına xeyli sərmayə qoyan "Azərsun Holdinq" bu müddət ərzində istehlakçıların rəğbətini qazana bilib.

"Grow Group Azərbaycan" şirkətinin stendi ilə tanışlıq zamanı məlumat verildi ki, istixanaların satışı və quraşdırılması sahəsində ixtisaslaşan şirkətin məhsulları ən son standartlara cavab verməklə yanaşı, tam avtomatlaşdırılmış müasir plastik və şüşə istixana komplekslərinin hazırlanmasını əhatə edir. "Grow Group Azərbaycan" 2009-cu ildən başlayaraq beynəlxalq şirkətlərlə əməkdaşlıq şəraitində dünyanın 80-dən çox ölkəsində müasir standartlara cavab verən məhsulları ilə diqqəti cəlb edir.

Sərgidə iştirak edən digər şirkət - "Grand Motors" MMC Azərbaycan bazarının tikinti, kənd təsərrüfatı, istirahət və əyləncə sektorunu hədəf götürüb və fəaliyyətini bu istiqamətdə qurub. Bu baxımdan, "Grand Motors" MMC ağır texnika və yük avtomobillərinin Azərbaycan Respublikasına idxalını və satışını həyata keçirir. Dünyada tanınmış 14 istehsalçının Azərbaycanda rəsmi təmsilçisidir. Bu istehsalçılardan biri də "Nyu Holland"dır. "Nyu Holland" müştərilərə məhsuldarlıq, təhlükəsizlik və ətraf mühitin mühafizəsini vəd edir.

"Maschio Gaspardo" şirkəti torpaq və qurunun işlənilməsi, əkin aqreqatları, ot biçini və yığımı, gübrələrin verilməsi üçün nəzərdə tutulan kənd təsərrüfatı avadanlıqlarının istehsalı üzrə liderdir. Şirkət 10 iri istehsal mərkəzindən ibarətdir və dünyada bir sıra kommersiya filialları ilə təmsil olunur.

150 illik tarixə malik "Göygöl şərab zavodu" ASC Azərbaycanın ən qədim şərab emalı müəssisəsidir. 1860-cı ildə yaradılan müəssisənin 507 hektarlıq üzüm təsərrüfatı var. Zavodda istehsal olunan şərab xüsusi materialdan hazırlanan çənlərdə standartlara uyğun saxlanılır. Şirkət müxtəlif növ spirtli və alkoqolsuz sərinləşdirici içkilər istehsalı ilə bazarda önəmli yer tutur.

Sərgidə xüsusi pavilyonla təmsil olunan Gürcüstan bu beynəlxalq tədbirə öz kənd təsərrüfatı məhsullarını təşviq etmək və onların beynəlxalq miqyasda tanıdılması baxımından böyük əhəmiyyət verir. Gürcüstanın Ətraf Mühitin Mühafizəsi və Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi bu sərgidə ilk dəfə 2015-ci ildə iştirak edib və "Ən yaxşı ölkə təqdimatı" sertifikatına layiq görülüb. Builki sərgidə Gürcüstanı 10-a yaxın şirkət təmsil edir.

Azərbaycan Nar İstehsalçıları və İxracatçıları Assosiasiyası 2016-cı ildə fəaliyyətə başlayıb. Ölkəmizdə narçılığın inkişaf etdirilməsini, narın xarici bazarlara çıxarılmasını və ixrac miqyasının yeni bazarlar hesabına genişləndirilməsini qarşıya məqsəd qoyan assosiasiya hazırda "Made in Azerbaijan" brendi ilə məhsul istehsalını təşviq edir.

İtaliyanın "Antonio Carraro" şirkəti istehsal etdiyi kənd təsərrüfatı texnikasının satışının dünya bazarında stimullaşdırılması ilə bağlı tədbirlər görür. Bakıda keçirilən builki sərgiyə şirkətin göstərdiyi maraq da məhz bundan qaynaqlanır.

Yerli şirkətlərdən olan "Gilan Pivot" MMC-nin fəaliyyəti də maraq doğurur. Neftçala Sənaye Məhəlləsinin ərazisində yerləşən MMC-də investisiya dəyəri 1 milyon manat olan istehsal sahəsi yaradılıb. Bu müəssisədə ildə 400 ədəd suvarma sistemi istehsal edilə bilər. Bu isə 20 min hektar əkin sahəsinin suvarılması deməkdir.

Rusiyanın "Rostselmaş" şirkəti də builki sərgidə fəal iştirak edir. Eyni ad altında avadanlıq istehsal edən 13 müəssisədən ibarət olan şirkətin məhsul xəttinə 24 növ texnika və 150-dən çox model və modifikasiya daxildir.

Sərginin fəal iştirakçıları sırasında olan "Fruit Life" şirkəti Avropa İttifaqı və Yunanıstanın köməyi ilə maliyyələşdirilən kampaniyadır və Aİ standartlarına uyğun məhsulların bazara çıxarılmasını təmin edir.

Belarus Respublikası da bu sərgidə bir neçə şirkətlə təmsil olunur. "Belin-ter-ekspo" bu ölkənin milli ekspozisiya və pavilyonlarının rəsmi operatorudur. Sərgidə Belarusun kənd təsərrüfatı və qida sənayesində ixtisaslaşmış şirkətləri öz məhsullarını təqdim edir. Bura Azərbaycanda da fəaliyyət göstərən "Belaruski" ticarət şəbəkəsinin, Belarusun ən iri özəl baytarlıq preparatları hazırlayan şirkətlərindən olan "Beleko-texnika"nı daxil etmək olar.

Sərgidə Yunanıstan ayrıca stendlə təmsil olunur.

Altay diyarı Rusiyada ekoloji təmiz qida məhsullarının ən böyük istehsalçısıdır. Sərgidə ayrıca stendi olan bu diyarın məhsulları ixrac üçün nəzərdə tutulub və bütün beynəlxalq tələblərə uyğundur.

2016-cı ildən fəaliyyətə başlayan "Balxurma" müəssisəsi quru və yarım-quru meyvələrin istehsalı sahəsində öndə gedən, avtomatlaşdırılmış texniki avadanlıqla təchiz olunan, nəzdində yuyulma, soyulma, soyutma və qablaşdırma sexləri fəaliyyət göstərən, müasir standartlara cavab verən müəssisədir.

Avropa bazarında kifayət qədər tanınan Latviya Mərkəzi Südçülər Assosiasiyasının "Milkriver" kampaniyasının məqsədi Aİ ölkələrində istehsal olunan süd məhsullarının rəqabətqabiliyyətliliyinin təşviqi və ABŞ, Birləşmiş Ərəb Əmirliyi, İsrail, Azərbaycan və Çin kimi ölkələrdə bazar payının artırılmasıdır.

İtaliya builki sərgidə bir çox şirkətlə təmsil olunur. Dünyada kənd təsərrüfatı sahəsində məşhur olan İtaliya şirkətləri sərgidə öz kənd təsərrüfatı texnikalarını və məhsullarını təqdim edirlər. Bu ölkənin stendində qida məhsullarının emalı, soyuducu, yuyucu, təmizləyici avandanlıq istehsalı üzrə ixtisaslaşan italyan şirkətləri barədə də geniş məlumat almaq mümkündür.

Türkiyə həmişəki kimi, sərgidə daha çox şirkətlə təmsil olunan ölkələrdən biridir. Qardaş ölkə builki sərgiyə kənd təsərrüfatının və qida sənayesinin bir çox spektrlərini əhatə edən şirkətlərin məhsullarını çıxarıb. Plastik qablaşdırma sahəsində ixtisaslaşan Türkiyənin "Polipa" şirkətinin məhsulları sərgidə xeyli maraq doğurub. "Tekno-Ser" şirkəti isə irriqasiya və istixana komplekslərinin geniş çeşidini təqdim edir.

Sərginin "Holland pavilyonu"nda Niderland Krallığının kənd təsərrüfatı və qida sektorunda fəaliyyət göstərən bir neçə şirkəti təmsil olunur. Onlar öz məhsullarını sərgi ziyarətçilərinə təqdim edirlər.

"ASAN xidmət"in nəzdində fəaliyyət göstərən "ABAD" publik hüquqi şəxs Prezident İlham Əliyevin Fərmanı ilə 2006-cı ildə yaradılıb. Ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafında vətəndaşların fəal iştirakına, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına, əhalinin məşğulluq səviyyəsinin artırılmasına və rəqabətqabiliyyətli ailə təsərrüfatlarının formalaşdırılmasına dəstək olan ABAD mərkəzlərinin yaradılması istiqamətində görülən işlər artıq öz bəhrəsini verib. Ailə biznesini dəstəkləyən bu mərkəzlər istehsal olunan məhsulların ölkədə və xaricdə satışını həyata keçirməyə xidmət edir.

Fəaliyyət göstərdiyi sahədə vahid dövlət siyasətinin hazırlanmasını və reallaşdırılmasını təmin edən Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi qida məhsullarının təhlükəsizliyinə dair normativ tənzimləməni, risklərin təhlilini, qida məhsullarının qablaşdırma materiallarının dövlət qeydiyyatına alınmasını və digər funksiyaları həyata keçirir. Əsas diqqət genetik seleksiyaya məruz qalmış məhsulların istehlakdan kənarlaşdırılmasıdır.

Yerli "AMORİS" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti meyvə və tərəvəz məhsullarının yetişdirilməsi sahəsində ixtisaslaşıb. Çoxillik təcrübəyə malik olan şirkət yeni bitki növlərinin yetişdirilməsi və "BİS" markası altında müştərilərə çatdırılmasını qarşıya hədəf qoyub.

Litvanın "Svalya" şirkəti Baltikyanı regionda aparıcı mövqe tutur. Avropa İttifaqı və MDB məkanında böyük nüfuz qazanan şirkət süd və süd məhsullarının geniş çeşidinin istehsalı ilə məşğuldur.

Kənd təsərrüfatı texnikalarının ekspozisiyası həm Bakı Ekspo Mərkəzinin daxilində, həm də sərgi kompleksinin açıq platformasında yerləşir.

Sərgidə ölkəmizin kənd təsərrüfatının əsas istiqamətlərindən biri olan heyvandarlıq sahəsindəki nailiyyətləri də nümayiş olunur. "Gilan Kənd Təsərrüfatı" şirkətinin fəaliyyəti və şirkətin müəssisələrində yetişdirilən heyvan cinsləri məhsuldarlığı ilə diqqəti cəlb edir.

"Aqrolizinq" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin məqsədi kənd təsərrüfatı məhsulu istehsalçılarının maddi-texniki bazasını yaratmaq, sahibkarları lizinq yolu ilə texnika, mineral gübrə, damazlıq heyvanlar, texnoloji avadanlıq, suvarma sistemi ilə təmin etmək, məhsul istehsalı ilə məşğul olan fiziki və hüquqi şəxslərə güzəştli qiymətlərlə aqroservis xidmətlərini göstərməkdir.

"Gəncə Avtomobil Zavodu" İstehsalat Birliyi müxtəlif modifikasiyalı Belarus traktorları, MAZ və KAMAZ yük avtomobilləri, avtomobil kranları, müxtəlif təyinatlı qoşqular, ekskavatorlar, xüsusi traktorlar və digər məhsulları ilə Azərbaycan və xarici bazarda böyük nüfuz qazanıb.

İtaliyanın "Landini" şirkəti də kənd təsərrüfatı traktorlarının geniş çeşidini təqdim edir. Müəssisənin Almaniya, Fransa, Cənubi Afrika, Kanada və ABŞ-da filialları fəaliyyət göstərir.

Prezident İlham Əliyev adları yuxarıda qeyd olunan şirkətlərin və ölkələrin stendləri ilə tanış oldu.

Beləliklə, "WorldFood Azerbaijan" və "Caspian Agro" sərgiləri bir daha aqrar sənaye kompleksinin mütəxəssisləri üçün növbəti görüş yerinə çevrildi.

Hər iki sərgi keçirildiyi illər ərzində özünü qida sənayesi üzrə avadanlığın, məhsul və xidmətlərin nümayiş olunduğu, eləcə də müştərilər tapmaq, biznes tərəfdaşları ilə mövcud əlaqələri möhkəmləndirmək və yeni satış bazarlarına çıxmaq üçün imkanların yaradıldığı etibarlı platforma kimi doğrultmağa müvəffəq olub.

Laçınsız keçən 26 il

Təxmini hesablamalara görə, işğal nəticəsində Laçın rayonuna 7,1 milyard ABŞ dollarından çox ziyan dəyib

Azərbaycanın dilbər guşələrindən olan Laçın rayonunun Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilməsindən 26 il ötür.

Laçın zəngin təbii sərvətlərə və əsrarəngiz gözəlliyə malik bir diyardır. Rayonun şərqində Qarabağ silsiləsinin cənub-qərb yamacları, şimalında Mıxtökən silsiləsi uzanır. Cənub-qərb hissəsini Qarabağ yaylası tutur. Ən yüksək dağ zirvəsi Qızılboğazın hündürlüyü 3594 metrdir. Bol su ehtiyatları olan rayonun ərazisindən axan Şəlvə və Minkənd çayları birləşərək Həkəri çayını (uzunluğu 113 kilometr) yaradır ki, bu çay da Araza qovuşur. Ərazisində Turşsu, Qaladərəsi, Ağanus, Xırmanlar, Tiqiq, Turştiqiq, Nurəddin, Nağdalı, Hacıxanlı kimi müalicəvi əhəmiyyətli bulaqlar, zəngin meşələr, yaylaqlar var.

1961-ci ildə rayon ərazisində nadir təbiət komplekslərini qorumaq üçün yaradılan Laçın Dövlət Təbiət Yasaqlığı 20 min hektar, 1987-ci ildə yaradılan Qaragöl Dövlət Təbiət Qoruğu isə 240 hektar ərazini əhatə edirdi. Qoruqda 68 növdən və 27 fəsilədən ibarət bitki örtüyü vardı. Laçın Dövlət Təbiət Yasaqlığının ərazisində cüyür, qaya keçisi, çöl donuzu, ayı, turac, kəklik, qaratoyuq kimi nadir fauna növləri məskunlaşıb.

Laçın rayonu üzrə 33 min 285 hektar meşə fondu torpaqları var ki, bunun da meşə ilə örtülü sahəsi 26 min 647 hektardır. Meşələrdə şam, palıd, vələs, göyrüş, ağcaqayın, qarağac, akasiya, qovaq, söyüd, dəmirqara, armud ağacları üstünlük təşkil edirdi. Rayonda Həkəri çayının sağ sahilində və Zabux kəndində 400 yaşlı 2 ədəd Şərq çinarı, dövlət meşə fondu torpaqlarında 1092 hektar sahəni əhatə edən ardıc, şabalıd və qaraçöhrə ağacları mühafizə olunurdu.

Azərbaycanın bu füsunkar guşəsi 26 ildir ki Ermənistanın işğalı altındadır. 1992-ci il mayın 18-də erməni hərbi birləşmələri 1835 kvadratkilometr ərazisi olan Laçın rayonunu – bir şəhər, bir qəsəbə və 125 kəndi işğal edib, bu yerlərin 60 min nəfərə yaxın sakinini öz doğma torpağından didərgin salıblar. Müharibə zamanı 267 nəfər laçınlı şəhid olub, 66 nəfər girov götürülüb, 120 nəfər sağlamlığını itirib, yüzlərlə uşaq yetim qalıb. İşğal nəticəsində rayondakı 217 mədəniyyət, 101 təhsil, 142 səhiyyə müəssisəsi, 462 ticarət, 96 məişət, 30 rabitə, 2 avtonəqliyyat və müxtəlif təyinatlı istehsal müəssisələri, 13 min 745 yaşayış evi talan və məhv edilib, 54 dünya, 200-dən çox yerli əhəmiyyətli tarixi abidə erməni vandalizminə məruz qalıb. İctimai və şəxsi təsərrüfatlardakı 25 min baş iri və 200 min başdan çox davar, minlərlə arı ailəsi, əhalinin bütün varidatı qarət edilib. Təxmini hesablamalara görə, işğal nəticəsində rayona 7,1 milyard ABŞ dollarından çox ziyan dəyib.

Laçın ərazisindəki 3 civə (Narzanlı, Çilgəzçay, Sarıbulaq), əhəngdaşı, Qoçaz mərmərləşmiş əhəngdaşı, mişar daşı istehsalına yararlı 2 tuf (Ağoğlan, Əhmədli), kərpic-kirəmid istehsalına yararlı Novruzlu gil, həmçinin Quşçu pemza, Yuxarı Həkəriçay qum-çınqıl qarışığı, əqiq, 2 əlvan bəzək daşı, 3 vulkan külü və Minkənd mineral su yataqları 26 ildir ki, ermənilər tərəfindən talan edilir. Nadir ağac növləri olan meşələr qırılaraq Ermənistana daşınır.

Laçın rayonunun ərazisi tarixi, mədəniyyət və memarlıq abidələri, qədim qaya təsvirləri, mağaralar, daş üzərində süjet xarakterli oymalar, kurqan, qala tipli abidələr, məbədlər, çoxlu sayda qəbirüstü abidələr, at, qoç fiqurları, süjetli daşlar, gildən hazırlanmış müxtəlif bəzək, məişət və digər əşyalar, bir tağlı və iki tağlı körpülərlə zəngindir.

Bu ərazidə olan abidələrin əksəriyyəti Qafqaz Albaniyası dövrünün yadigarlarıdır.

Ağoğlan məbədi (IX əsr), Dəmrovlu Pir Məbədi (XI əsr), Cicimli kəndində Məlik Əjdər türbəsi (XII əsr), Kar Künbəz türbəsi (XVII), Soltanlar kəndində Həmzə Soltan sarayı (1761-ci il), Quşçu kəndində Pir (XII-XIII əsrlər), Uşaq qalası (XV əsr), Şəlvə kəndində məbəd, Mirik kəndi ərazisində qala (XV əsr), Qaranlıq kaha, Bayqara mağaraları, Zeyvə kəndində Soltanbaba türbəsi, Güləbird kəndində Sultanbud məbədi, Minkənd kəndində Alban kilsəsi, X-XIX əsrlərə aid ikitağlı və birtağlı körpülər, Seyidlər kəndində birtağlı körpü (XIX əsr), Pircahan körpüsü, orta əsrlərə aid sənduqə, qoç və at abidələri, dəmir və tunc dövrünə aid kurqanlar, qəbiristanlıqlar və onlarca digər məbədlər erməni vəhşiliyinin qurbanına çevrilib. Rayondakı tarixi, mədəni və dini abidələrin bir çoxu dağıdılıb, bir çoxu isə erməniləşdirilib. Laçının 74 min nəfərdən çox sakini isə 26 ildir ki, respublikanın 59 şəhər və rayonunda, o cümlədən Ağcabədi rayonunun Taxtakörpü ərazisində 84 obada məcburi köçkün həyatı yaşayırlar.

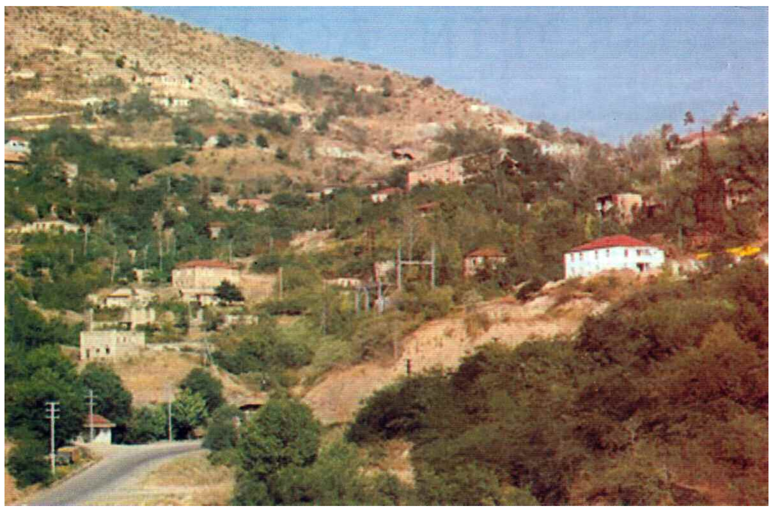

“Qaçqınların və məcburi köçkünlərin yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması və məşğulluğunun artırılması üzrə Dövlət Proqramına və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamlarına uyğun olaraq Ağcabədi rayonunun Taxtakörpü ərazisində bütün infrastruktura malik 610 ailəlik üç qəsəbə salınıb. Prezident İlham Əliyev 2011-ci il dekabrın 24-də 552 ailəlik yeni qəsəbənin açılışında iştirak edib. Ərazidə 1500 ailəlik daha bir qəsəbənin tikilməsi nəzərdə tutulur.

Laçın rayonunun bütün icra strukturları Ağcabədi rayonunun Taxtakörpü ərazisində fəaliyyət göstərir. Ötən dövr ərzində 13 min nəfərdən çox laçınlı məcburi köçkünün məskunlaşdığı Ağcabədi rayonunun Taxtakörpü ərazisində geniş tikinti-abadlıq işləri aparılıb, məcburi köçkünlərin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində xeyli iş görülüb. Rayon İcra Hakimiyyəti, Yeni Azərbaycan Partiyası rayon təşkilatı, 121 saylı Laçın Seçki Dairəsi, rayon polis şöbəsi, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun rayon şöbəsi, təhsil şöbəsi, Malıbəy obasında tibb məntəqəsi, Əhalinin Sosial Müdafiəsi və Məşğulluq Mərkəzləri, “Kapital bank” ASC-nin rayon filialı üçün inzibati binalar, mədəniyyət evi, xəstəxana, 5 ümumtəhsil məktəbi, 4 uşaq bağçası tikilib istifadəyə verilib. Taxtakörpü qəsəbəsində ümummilli lider Heydər Əliyevin adını daşıyan mədəniyyət və istirahət parkı, Gənclər parkı salınıb.

Taxtakörpü ərazisinə təbii qaz xətti çəkilib, 256 və 512 nömrə tutumlu iki elektron ATS quraşdırılıb, qəsəbədə və ərazidəki obalarda artezian quyuları qazılıb, modul tipli su təmizləyici qurğu quraşdırılıb. Ərazidə əkin və otlaq sahələrini suvarmaq üçün beton üzlüklü kanal çəkilib, təsərrüfat su kanalı şəbəkəsi yaradılıb.

Bütün bunlara baxmayaraq, laçınlıların ən böyük arzusu doğma yurdlarına qayıtmaqdır. Onlar 26 ildir ki, Laçın niskili, yurd həsrəti ilə yaşayırlar. Əli silah tutan hər bir laçınlı torpaqlarımızın yadelli işğalçılardan azad edilməsi, ərazi bütövlüyümüzün təmin olunması üçün Ali Baş Komandanın əmri ilə döyüşə atılmağa hazırdır.

azertag.az

420:1.QXD 20.05.2018 15:49 Page 4

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında kürd xalqının rolu

Əvvəli ötən saylarımızda

Onlar cavab verdilər:

«Görərsən ki, dörd saat ərzində bütün müsəlmanları qırıb məhəllələrini tar- mar etdikdən və Qalanı ələ aldıqdan sonra rusların başına nə gətirəcəyik». Hakim buyurur ki, iddianız çox böyükdür, amma vaxtınız çox azdır. Qımdatlar söylədilər ki, səkkiz saat olmasın, on iki saat olsun. Axır ki, bu sutkada, yəni bir gecə-gündüz ərzində görəcəksən ki, 12 saatdan sonra müsəlmanların böyük məscidində nahar edəcəyik, 24 saatdan sonra isə xan sarayı üzərində öz bayrağımızı qaldırıb, Qalanı tamamilə öz əlimizə alacağıq.Həmin hakim buyurdu ki, bunu mənim ağlım kəsmir, sizin dediyiniz sözlər xəyal və mənasızdır. Bu sözləri eşidən kimi qımdatlardan birisi təkəbbür və qəzəblə planı onun əlindən alıb yoldaşları ilə birlikdə öz evlərinə qayıtdılar. Ermənilər öz tayfasını mənəvi baxımdan bu iğtişaşa hazırlamaqla, bütün küçələrdə və səngərlərdə hazırlıq görməklə bərabər, başladılar müsəlmanlara sataşmağa.Bu işlərdən xəbərdar olan bir erməni övrəti deyir ki, bizim qımdatların bu tədbirdə böyük səhvləri var. Bundan ötrü ki, mən bir kasıb övrətəm, dörd uşağım var. Bir toyuğum neçə gündür azıb, ordaburda yumurtlayır. Artıq üç gündür ki, mən və dörd uşağım o bircə toyuğun öhdəsindən gəlib onu tuta bilmirik. Bir halda ki, beş nəfər bir toyuğun öhdəsindən gələ bilmir, bəs bizim bu qımdatlarımız bu qədər yığılmış erməni ilə milyon-milyon müsəlmanların öhdəsindən necə gələcək? Xülasə, ermənilər öz fitnə-fəsadlarını davam etdirirdilər. Bir gün küçələrin çırağını yandıran Kərbəlayi Məmmədhüseyn adlı bir nəfər səhər tezdən çıraqları söndürərkən üç nəfər erməni Şahlıq körpüsünün yanında bu yazığı nərdivandan yerə salıb neçə yerindən doğradılar. Onun dadfəryadını eşidənlər yüyürüb hadisə yerinə gəldilər. Kərbəlayi Məmmədhüseyn qan içində çapalayırdı, o hələ ölməmişdi. Ondan soruşanda ki, səni bu hala kim salıb. Dedi ki, üç erməni məni xəncərlə beləcə doğradı. Yazıq bu sözləri deyib öldü.

Bu əhvalat müsəlmanlara çox təsir etdi. Müsəlman komissiyaları dum divanına toplaşıb ermənilərdən o yazığın qanını istədilər.

Bu əhvalatdan sonra erməni qımdatları müsəlmanlara poçta ilə göndərilən bağlama və əmanətlərin içərisində silah və sursat olmasından ehtiyat edərək onları gizlincə yoxlayırlarmış.

QARABAĞIN ŞUŞA ŞƏHƏRİ VƏ ƏTRAFINDA BAŞ VERƏN ERMƏNİ- MÜSƏLMAN İĞTİŞAŞLARI VƏ ERMƏNİLƏRİN MƏĞLUB OLMASI

Ermənilər öz qarşılarına qoyduğu məqsədə çatmaq üçün durmadan səngərlər tikir, müxtəlif tədarüklər görür, vilayətlərdən və kəndlərdən Şuşaya kömək gətirirdilər. Odur ki,

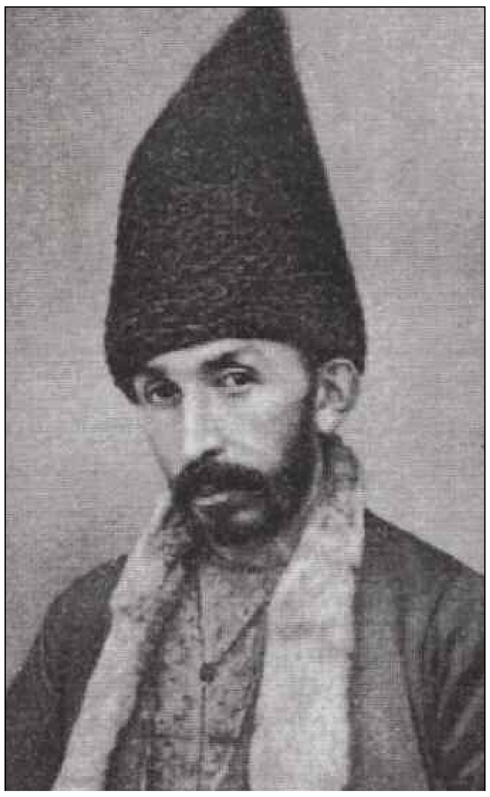

Mir Möhsün Nəvvab

şəhər erməni tayfası ilə dolmuşdu.

Mən, Mir Möhsün Nəvvab evim erməni məhəlləsinə qonşu olduğuna görə qarşıdan gələn təhlükəni nəzərə alaraq şəhərin bir neçə izzətli şəxsləri evimi dəyişməyi mənə məsləhət bildilər.

Həmin xahişə binaən bir gecə əyləşib diqqətlə sual etdim ki, bu davada fəth, nüsrət və qələbə biz müsəlmanlarla olacaq, yoxsa erməni tayfası ilə? İstixarə etdikdən sonra bu növ cavab zühura gəldi:

Qələbə yaxın günlərdə sizinlədir.

Bütün düşmənlər sizin ayağınızın altındadır3 (Beyt fars dilindən sətri tərcümədir)

Sonra bu beyti yazıb qazixanədə yığıncaqda söylədim. Bir para adamlara isə bu beyti yazıb verdim ki, cürətləri daha da artsın, ümidsizlər cəsarətə gəlsinlər.

İkinci dəfə istixarə etdim ki, mənim evim kilsəyə yaxın olduğundan ona zərər dəyər, ya yox? Zərər dəyərsə, köçüm. Belə cavab gəldi:

Baxmayaraq ki, sənin evin kilsəyə yaxındır,

Qəm yemə, axırı xeyirlidir4 (Beyt fars dilindən sətri tərcümədir)

Bundan sonra Allah-təalanın köməyinə arxalanaraq evimdən köçmək fikrindən daşındım. Allahtəalaya dualar oxuyub onun köməyinə ümid bağladım.

Xülasə, seşənbə günü (çərşənbə axşamı) günortadan sonra camadi üs-sani ayının 23-də 1323-cü ildə (16 avqust 1905-ci il) ermənilər hücuma başladılar. Erməni qımdatları dəstə-dəstə olub bir dəstə Köçərli məhəlləsinə, bir dəstə Yuxarı Xəlifəli qapısına, başqa bir dəstə isə meydana tərəf getdilər. Qalan ermənilər isə səngərlərə doldular. Köçərli məhəlləsində qədim bir tayfaya mənsub, gözəl ev- eşiyi olan doxsan yaşlı Abbas bəy adlı bir nəfər yaşayırdı. Köçərli məhəlləsinə gedən dəstənin içərisində olan Çopur bəyin oğlu və Kolya adlı iki erməni Abbas bəyi çağırdılar. Abbas bəy evdən çıxanda ona dedilər ki, sən bizim qonşumuzsan, səninlə bizim işimiz yoxdur. Sonra isə Abbas bəyi sözə tutub tüfənglə vurdular. O biçarə gülledən al qana boyanıb yıxıldı. Ermənilər bir neçə güllə də Abbas bəyin yeganə oğluna və qardaşı oğluna vurub hər üçünü öldürdülər. Bundan sonra onlar evə benzin və neft töküb odladılar. Vurulanların da meyidlərinə od vurdular. Bundan sonra ermənilər üç gün idi ki, gəlin gətirmiş Nuşirəvan adlı bir yazığı da güllə ilə vurub öldürdülər. Sonra isə gəlinin cehizinə və evə, eləcə də meyidlərə neft töküb evlə bərabər yandırdılar. Beləliklə, onlar on beşə qədər evi mal-dövləti ilə yandırıb külə döndərdilər. Ev sahibləri övrət-uşaqla çıxıb qaçsalar da, onlardan iki-üç nəfəri şəhid oldu.

Xəlifəli qapısına gedən erməni dəstəsi isə on evə hücum etdilər. Ev sahibləri xəbərsiz olduqlarından onların arasında çaşqınlıq düşdü. Ermənilər bu evləri gülləbaran etdilər. Bu evlərin sakinləri qaçıb yaxındakı rus kazarmasına doldular. Buna baxmayaraq, üç nəfər erməni güllləsinin qurbanı oldu. Ermənilər isə müsəlmanların mal-dövlətini talan edib evlərinə od vurub yandırdılar.

Ə L A V Ə: Meydandakı qımdat dəstəsi isə bazara gəlib əlləri ilə bütün dükanlara işarə etdikdən sonra ermənilər şaraqqa-şaraq dükanları bağlayıb əllərində tüfəng və tapança ilə meydana töküldülər və böyük hay-küy qalxdı. Onlar əvvəlcə iki nəfər Zarıslı müsəlmanı şəhid etdilər.

Ermənilərin bazarında on beşə qədər müsəlman dükanları var idi. Ermənilər hücum edən kimi bu dükanların hər birində bir və ya iki müsəlman var idi. Hücum başlayan kimi onların bir parası qaçdı, bir parası isə dükanları bağlayıb içərisində qaldılar. Bir parası isə yaxın dostluq etdikləri erməni dükan sahiblərinin dükanına və evlərinə pənah gətirdilər. Ermənilər isə onları güllə ilə qarşılayıb hamısını öldürdülər. Ermənilər müsəlman dükanlarının qapılarını açıb içəridəkiləri öldürüb, mal-dövlətlərini qarət və talan etdilər. Quru meyvələri isə yemək üçün səngərlərdə vuruşan qımdatlara göndərdilər. Həmin günü erməni bazarına alış-verişə gəlmiş müsəlmanlardan bir parası qaçıb canını qurtarsalar da, yaşlıları güllələyib öldürdülər. Ermənilər yara alanlara da rəhm etməyib tutduqları yerdə çox əzabla öldürdülər. Bu qırğında ermənilər əllərinə keçən müsəlmanları böyük işgəncə ilə öldürərək onların burun-qulağını, cinsi əlaqə üzvlərini kəsərək başlarına mıx və mismar çalmışdılar. Meyidləri ip ilə sürüyüb dərələrə, xəndəklərə ataraq gizləyir, üstlərində olan pulları isə götürürdülər. Ələ keçən cəsədlərin çoxunda beş-on yerindən yara aldığını görürdülər. Bəzi cəsədləri isə ermənilər od vurub yandırırdılar. Müsəlmanlar isə öldürdükləri adama bir yaradan artıq güllə vurmazdılar. Cəsədlərə isə toxunmayaraq düşdüyü yerdə də qoyub gedərdilər. Dəxi namərdlik edib ermənilər kimi ölənə və cəsədə işgəncə verməzdilər.

Ermənilərin hücum etdiyi həmin gün müsəlmanlar heç nədən xəbərsiz öz işlərində və alverlərində idilər. Müsəlmanlərın əyanəşrəfləri isə Cümə məscidində taziyə məclisində əyləşmişdilər.

Mərhum olmuş Lənbəranlı Mehrəli əfəndinin cənazəsini bir neçə molla ilə Lənbərana göndərdikdən sonra onlar məsciddə taziyə saxlayırdılar. Bu zaman bir neçə nəfər gəlib xəbər verdi ki, nə oturmuşsunuz? Ermənilər dünyanı qarışdırıb, yuxarıda ələ düşəni öldürürlər. Oranın hakimi Xosrov bəy atla gedərkən nökəri ilə birlikdə onu gülləbaran ediblər.

Xalq bu xəbəri eşidən kimi qalxıb məscidi və dükan-bazarı bağlayıb hər yana səs saldılar. Sonra salavat çəkib və «Ya Əli!» deyə qışqıraraq on beş dəqiqə ərzində igidlər və cavanlar silahlanıb, əllərində tüfəng, tapança, qılınc, balta və bel, külüng və ling bazar və küçələrə çıxıb dəstə-dəstə hazır oldular. Onların «ura» sədası hər yana yayıldı.

Ardı var

Səhifəni hazırladı: Tahir Süleyman

Dərdli LAÇIN dəyərli şairlərimizin qələmlərində!!!

Ramiz Qusarçaylı

Ah, Laçınım... Laçınım...

Məğlubiyyətdən yazmaq sözün intiharıdır... Sözün Qələbə şerinin qürurundan böyük qüruru yoxdu...Paylaşdığım bu sətirlər müxtəlif illərdə yazılan şeirlərimdəndir... Gün olsun Laçın qələbəsindən yazdığım şeirlərin sevincini paylaşım...
Laçın yuxumuz çin olsun!

* * *

Çin çıxmayan Laçın yuxum,
Xarı bülbül qara qoxum,
Görüş yeri varım, yoxum
Yaman durub qəsdə nigar
Bəstənigar…

* * *

"Dərbəndi" dərd dənim kimi,
"Laçını" dağ çənim kimi,
"Yurd yeri"nin mənim kimi
Var dəlisi, ay Gilənar, ay Gilənar...

* * *

Öt Laçınım... Laçınım...
Ürək-ürək uçunum.
Ay göylərə uçanım
Köçündə nə var, nə yox...
Deyirlər Laçındasan,
Laçında nə var, nə yox...

* * *

Qaldırın üstümə uçan dağları,
Uçunur Kəlbəcər, Laçın dağları,
O mənfur buxovdan açın dağları
Gecələr dağlara baxa bilmirəm.

* * *

Dərd dəvə haxdan gələr,
Yıxmağa çox dam gələr,
Füzuli, Ağdam gələr,-
Laçın gələsi olsa...

* * *

Kəs, bu şairin də dadına baxaq,
Baxaq, bir şeirinin içində nə var?!.
Varsa, nələr çəkir orda Qarabağ,
Baxaq, Kəlbəcərdə, Laçında nə var?!.

* * *

Kəlbəcər gedəndə, Laçın gedəndə
Bir ərəb bir rusu qınamadısa,
Tarixin Xocalı xəcalətindən
Bağdadın burnu da qanamadısa
Neynəsin bu ərəb dəvəsi ölmüş,
Min ildi azadlıq həvəsi ölmüş...

* * *

Bu buxo¬vdan açın haqqı,
Toxda qalmaz acın haqqı,
Şuşa haqqı, Laçın haqqı
Mən çeçən ola bilmərəm.

* * *

Səni Laçın-Laçın uduzdum, Vətən,
Kəlbəcər-Kəlbəcər uduzdum səni.
Səni naşı-naşı uduzdum, Vətən,
Eybəcər-eybəcər uduzdum səni.

Naibe Yusublu

Laçın

Tərk edilib çoxu kimi,
Unudulub yuxu kimi,
Sınıq kaman oxu kimi
Qanad açmaz, ağlar Laçın...
Oyanmazmı bəy ərənlər -
Qazan, Basat, Alp Ərənlər?
Hanı sözdən söz dərənlər?
Tuti dilli bağlar, Laçın?
Zirvələrin başı yerdə,
Çən-dumanın yaşı yerdə,
Dağlarının qaşı yerdə
Kimə matəm saxlar, Laçın?
Yoxluğumla barışdınmı?
Qantökənə alışdınmı?
Yad ellərlə sarışdınmı?
Gözümdə sel çağlar, Laçın...
Sarı Aşıq gəzər nalan,
Telli sazın kimdi çalan?
Ötənləri yada salan,
Sinəsini dağlar, Laçın.

Fərqanə Mehdiyeva

Laçınsız Laçını oynama..qardaş...

Daha nəyin qalıb..haran göynəsin..
Daglara dag çəkdik..Aran göynəsin..
Qoy bir az duz səpim..yaran göynəsin..
Laçınsız Laçını oynama qatdaş..
Didir bir-birini "O'.".BU" nun üstə
Yaman fırlanırsan quyunun üstə..
Tökmə acıgını oyunun üstə..
laçınsız Laçını oynama..qardaş..
Ürəyi daglıdı küsər qız-gəlin..
Bizdən ümidini üzər qız-gəlin..
Dözməz əsirlikdə əsir qız-gəlin..
Laçınsız Laçını oynama qardaş..
Ta keçib..sarmaşıb nahaq dogruna..
Hanı itmiş yuvan basım bagrıma..
Dogranmış kefinə sogan dograma.
Laçınsız Laçını oynama qardaş
..Soyut..ürəyini kaman tarınla.
Çaldır Kərəmini dərd -azarınla.
Yanına salınmış qanadlarınla..
Laçınsız Laçını oynama üardaş..
Çəkək dərdimizi..çəkək..nə ki, var.
Dərdə yüklənməyə bizdə çəki var..
Nəyi oynayırsan..oyna o ki..var..
Laçınsız laçını oynama qatdaş..

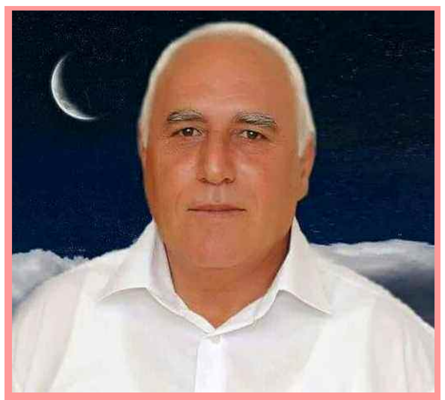

Ədalət Bədirxanov

LAÇIN

Laçında dağların əksini hərdən,
Gözümün önünə gətirirəm mən.
Elə doluram ki, özüm də birdən
Körpə uşaq kimi ağlayıram mən.
Uşaqlıq illərim düşür yadıma,
Böyük bir xatirə yaşayıram mən.
Yaddaşım həmişə yetir dadıma,
Tez-tez o illərə qayıdıram mən.
Aparır xəyallar dağlara məni,
Gəzirəm hər yanı çölü-çəməni.
Görəndə nərgizi, tər bənövşəni
Seyr etmək bir yana, lal oluram mən.
Sanki söyləyir ki, məni də apar,
Qarabağ torpağı qalıbdır naçar.
Məni düşmənlərin əlindən qurtar.
Baxıb həsrət ilə, utanıram mən.
Yuxuda atları çılpaq minirəm,
Çayları gah sağa, sola keçirəm.
Birdən oyanıram baxıb görürəm
Sən demə yerimdə qıvrılıram mən.
Hoçazı, Gərxaçı, Əli bulağın,
Qara göl, İsti su, Kilsəli dağın,
Çal bayır, Dəli dağ, Qırx qız yaylağın,
Elə bil getdikcə unuduram mən.
Eşit fəryadımı ey qarlı dağlar,
Bizi aldatdılar tez çıxartdılar.
Sizdə nə günah var, bütün günahlar,
Bizdədir, özümü qınayıram mən.
Ədalətəm, həsrət məni qocaldır,
Fikrim, xəyallarım, Qarabağdadır.
Sanma ki, həmişə belə qalandır,
Gələr elə bir gun, qayıdaram mən.

Xuraman Camalqızı

İşğalın il dönümü

Ağır, ezabla keçiri,
işğalın il dönümü.
men yaşaya bilmirem,
Bu didergin günümü.
Ağladıqca çat verir,
Qürurumun sert üzü.
Xoş günlerimiz soldu,
Yaşayıram derd üzün.
Gözümde heyat sönüb,
Yalvarırıq dözüme.
Sanki artıq bir yükem,
Vetenin bu üzüne.
Köçgün sığışmaz oldu,
Qeriblik künclerine.
Problem yaratmışıq,
Qayğısız dinclerine

18.05.2017.

İlham Qəhraman

Bu gecə evimiz yadıma düşdü

Nə vaxtdı sayırıq günləri, ayı,
Nə vaxtdı sağ gözüm Zabux çayıdı,
Nə vaxtdı sol gözüm-Həkəri çayı.
O vaxtdan boğazım Çayqovuşandı.
Bu da bir gecədi belə yaşandı, -
Bu gecə evimiz yadıma düşdü.

Nə yaman uladı yurdda qalan it,
Canavar olacaq sənin balan, it.
Dolan, xəyalımtək yurdda dolan, it,
Bu gecə evimiz yadıma düşdü.

Gəzdim dağlarını cığırınacan,
Üzdüm yollarında çarığımacan,
Qara danamızın axurunacan -
Bu gecə evimiz yadıma düşdü...
Bu gecə gözümdən getmədi Laçın.

Qalib Həsənoğlu

Laçınım

İçində mən qədər yanırsan axı,
Düşmən sındırdığca, sınırsan axı,
Vallah tanıyırsan, danırsan axı,
Qartallar yuvası olub Laçınım.

Quşda perik düşər bir gün yuvasız,
Qartal qıy vurmaz, olsa qayasız,
İllərdi yas saxlar elsiz, obasız,
Gör neçə bahardı solub Laçınım.

Vətəndən-vətənə boylanıb öləm,
Bir şəhid adını qazanıb öləm,
Mən vətən eşqimdən qısqanıb öləm,
Düşmənlər gülünü yolub Laçınım.

Nə yaşam bilinir üç ildən bəri,
Nə yurdum görünür üç ildən bəri,
Balan hey sürünür üç ildən bəri,
Yetimdi gözləri dolub Laçınım.

Fələkdə həzz alır çox bu zülümdən,
Eşqim bəlli olub mənim külümdən,
Qorxuram bu sənsiz gələn ölümdən,
Fələk öz sazını çalıb Laçınım.

Qismətim bu imiş gərək dərd udum,
Babam canlı tarix, necə unudum?
Zirvədə bayrağdır qızıl Palıdım,
Həsrət yarpaqların salıb Laçınım.

Dostlar birdən məni unudarsınız,
Bax onda ruhumu qorxudarsınız,
Vətən, övladına yas tutarsınız,
Həsənoğlu yurdsuz ölüb Laçınım..!

420:1.QXD 20.05.2018 15:49 Page 6

Kürdlər və Kürdüstan

Kürdlərin coğrafiyası və yerləşməsi

Əvvəli ötən sayımızda

Ümumiyyətlə, kürd-erməni ərazisinin qarışıq əhalisinin gələcəkdə ağır fəlakətlər törədə biləcəyi nəzərə alınmayıb. Əgər indiki türk hakimiyyətsizliyi və haqsızlığı götürülsə, onda çoxəsrlik qonşular olan erməni və kürdlər nə səbəbə öz aralarında «modus vivendi»-ni elə yaratmasınlar ki, kürd heyvandarlığı erməni sənətkarlığı və əkinçiliyini tamamlasın. Hələlik çox gərgin milli ehtirasların toqquşma qorxusu olduğu üçün yuxarı qüvvələrin nəzarəti və xeyirxah vasitəçiliyi lazım idi.

Qeyd edək ki, metorianlarda kürdlərin qarışıq yaşadığı Həkaridə keçən əsrin 40-cı illərindən erməni qırğınına bənzər bir şey baş verməyib1. Görünür, köhnə zamanlarda ermənilərlə kürdlərin münasibəti də daha hamar imiş. Erməni yazıçısı Abovyanın onlar haqqında rəyi çox məşhurdur. O, 1846-cı ildə yazmışdı "döyüşkənlik, səmimilik, düzgün, öz başçılarına sonsuz sədaqət, verdiyi sözə dəqiq əməl etmək, qonaqpərvərlik, qan intiqamı və hətta yaxın qohumlar arasında qəbilə düşmənçiliyi, oğurluq, soyğunçuluq ehtirası, qadına sonsuz ehtiram – bütün xalqa xas olan ümumi məziyyət və keyfiyyətlər bunlardır".2 İlk baxışdan görünür ki, bu xarakteristika çox xeyirxahdır. Həta onu bəzi hissələri çox şişirdilib. Məsələn, mən kürd düzlüyü və səmimiyyətinin altından qol

1) Biz xirstianların üstünlük təşkil etdiyi əşirət pestorianlarını deyil, şimalda və şərqdə ayrı-ayrı kəndlərdən danışırıq.

2) Abovyan elə bu mənada kürdlərin «cəngavər» adlandırır. Bax. Lerx, İssledovaniya. 1.28.

3) Və burada Rusiyaya getmiş və heç birsənədi olmayan kreditorlara kürd musa bəy təərfindən borcun qaytarılmasını xatırlatmaq lazımdı, (Mayevski) ya da Azərbaycanda ödəniş vaxt keçmiş kürd mülklərinin erməni tacirlənin əlinə keçməsi.

çəkməyə cəsarət etməzdim. Amma bütün bunlar «yeni erməni ədəbiyyatının atasının» kürdlərə qarşı düşmənçiliyinin olmadığının göstəricisi kimi xüsusilə əlamətdardır.

Kürd məsələsinin ikinci tərəfi kürdlər arasında milli hərəkatın şübhəsiz mövcudluğudur. Onların əksəriyyəti başqa xalqlardan təcrid olunmuş şəkildə cənubda yaşayır. Başında ehtimal ki, ən mühüm kürd qəbilə başçılarının durmağa çalışdığı hərkatın necə təzahür edəcəyini deməк çətindir. Ancaq söhbət nə qədər ki, türklərin kürdləri udmağından xilas olmaqdan gedir siyasi düşüncə və ən sadə həqiqət ari kürdlərə1 öz dilini, xalqını tam müdafiə etmək, yazı və məktəblər yaratmaq imkanı verilməlidir. Bir daha qeyd etmək lazımdır ki, ayrı-ayrı qəbilələr nə qədər vəhşi olsalar da, kürdlər heç də hər hansı bir ibtidai poleneziyalılar kimi zəif ağıllı irq deyillər. Əksinə, onların beynində, görünür, mədəni fikri təfəkkürü mənimsəmək üçün heç bir maneə yoxdur. Çoxlu kürdlər türk, xüsusilə hərbi məktəbini keçiblər. Bu vaxta qədər inkişaf etmiş kürd yazısının olmamasını hər hansı bir anlayışın ifadəsini bacararaq türkcə yazıb oxumaq əvəz etmişdir. Türkiyə və İranda2 kürdlərdən bir sıra məşhur xadimlər çıxıblar. Kürdlər özləri belə hesab edirlər ki, türk ordusunda, daha çox Süleymaniyədən olan minə qədər zabit həmvətənləri vardır. Nəhayət, kürdlərin roluna üçüncü baxış vardır.

В. Ф. Минорскій

КУРДЫ.

ЗАМѢТКИ и ВПЕЧАТЛѢНІЯ.

(Съ приложеніемъ карты).

ПЕТРОГРАДЪ.

1915.

Onlar Şimali Mesapatamiyanı dövrələmiş bir zolaq kimi yerləşiblər.

1) Hər halda belə bir ad, məsələn bolqarların slovanlara aid edilməsindən az hüquqa malik deyil.

2) Məs. Böyük vəzir Səid paşa, görkəmli siyasi xadim İsmayıl Babanzadə, məşhur Əmir-Nizam (Azərbaycanın general qubernatoru və s.)

Bir çox təisrlərin meydanı kimi, bu sonuncunun iqtisaid inkişafı və siyasi əhəmiyyəti şübhəsizdir. Kimin əlində olmağından asılı olmayaraq burada Bağdad yolu da, Avropa ticarət konkurensiyası, türk ənənələri, mümkün ərəb separatizmi və nəhayət şimaldan bizim dinc müdaxiləmiz olacaq. Bütün bu təsirləri birləşdirmək cəhdilə kürd məsələsi bütün genişliyi ilə çıxacaq. Ancaq kürdlər təkcə Şimalla Cənub arasında divar deyillər. Onlar özləri uzağa, Şərqə İranın sərhədlərinə və bütün Ermənistan yaylasından keçərək bizim indiki sərhədlərimizə qədər uzanırlar. Bütün bu daşqını yaxşı drenaj etmək və bütün bu üç milyon kürdü dinc yaşayışının qanun çərçivəsinə salmaq – Ön Asiyada gələcək siyastin ən böyük problemlərindən biri bax budur.

VII

Rusiyada kürdlər (1915-ci ilə qədər Rusiya İmperiyası)

Bizim daxili siyasətimizin əsas məsələsini Rusiyada yaşayan kürdlər təşkil edir. Onlar rus sərhəddində ilk dəfə 1813-cü ildə1 bizim indiki Yelizavetpol quberniyasını əldə etdiyimiz Gülüstan müqaviləsindən sonra göründülər. 1828-ci ildə bu xalqın Rusiyadakı nümayəndələri onların Kars və Ərdəhandan olan həmqəbilələri hesabına çoxaldılar.2

Hər müharibədə Zaqafqaziya cəbhəsində bizim kürdlərə maraqımız canlanırdı. İstisnasız olaraq hərbi hərəkatların bütün başçıları onlarla dinc münasibət qurmağa xüsusi diqqət yetirirdilər.

1) Faktiki olaraq 1804-05-ci illərdə Sisianovun qələbəsindən sonra (Averyanov)

2) Onların sayı və yerləşməsi barədə 1-ci fəslə bax.

Xüsusilə bu işə polkovnik (gələcək qraf) Loris Melikov (1853-1856) başçılıq edəndə əhəmiyyətli dərəcədə müvəffəq olunurdu.

Hələ 1829-cu ildə Türkiyəyə qarşı müharibədə bizim tərəfimizdə dörd müsəlman alayı vuruşurdu ki,onlardan biri 400 atlıdan ibarət xalis kürd alayı idi.

Krım müharibəsində bizdə iki kürd polku vardı. Biri Kars, o biri İrəvan. Sonuncuya general rütbəsinəcən qulluq etmiş və xarici kürdlərə təsiri ilə bizə böyük xidmət göstərimş mayor Cəfər ağa komandirlik etmişdir. Onun bütün nəsli indiyə qədər Rusiya hökumətindən təqaüd alır. Onlardan biri general mayor2 rütbəsi almış Rüsiya kürdlərinin başçısı Əli Əşrəf ağa Şəmşəddinovdur2.

1877-78-ci illərdə bizim tərəfimizdə bir sıra kürd polis təşkilatı, cəmisi min üç yüz nəfər çıxış edirdi.

Bu ordunun xüsusi döyüş əhəmiyyəti yox idi. Ancaq onların özünü aparmağı barədə yüksək başçılar tərəfindən bir sıra təqdiredici rəylər vardır. Hər halda bu milis təşkilatı bizim nəzarətimizə bizim üçün bir sıra narahatlıqlar yarada bilən l elementləri də daxil etməklə arxada böyük fayda vermişdi.3

Səlahiyyətli şəxslərin şəhadətinə görə rus kürdlərinin müasir vəziyyti yaxşı deyil. Əsasən torpaqsızlıq onların əksəriyyətini buna həvəsləndirən və «həmidiyyə» yığma qoşununa zabit qəbul edən Türkiyəyə keçməyə məcbur etdi. Bununla bərabər, türk və İran kürdləri ildə altı dəfə köç yerlərini dəyişirlər, bizim kürdlərə isə onların otlaq yerləri ancaq iki yay ayına bəs edir.

Bizdə çox vaxt köçərilərin oturaqlaşmasını danılmaz tərəqqi kimi təsəvvür edirlrə. Ancaq bundan asılı olmayaraq heyvandarlıq əkinçiliyin zəruri tamamlanması-dır. Kürdlərə münasibətdə əlavə etmək lazımdır ki, onların, məsələn, Ararat yaxınlığında istifadə etdiyi yer əkinçiliyə yaramır. Digər tərəfdən isə yayda mığmığa ilə dolu olan bataqlıq düzənlikdə yaşamaq çətindir.

1) Köməkçisi kürd bəyi olan rus zabiti komandirlik edirdi. Bundan əlavə, polkda rus adyatunta 15 nijeqorodlu draqun, molla və məktub daşıyan mirzə vardı.

2) Cəfər ağa 1876-cı ildə öldü. Rusiyada Şəmşəddinovlardan başqa, ikinci məşhur soyad Fətibəyovlar idi.

3) Bu yığma qoşun haqqında sənədlərin əksəriyyəti Qafqaz Arxeoqrafiya komissiyasının aktlarında nəşr olunub.

4) Kürd həyatının bir ağıllı müşahidəçisi bu məsələni belə dürüst ifadə etmişdir: «Nə üçün yaxşı çobanı pis əkinçiyə çevirmək?» Ancaq qeyd etmək lazımdır ki, Arazın sol sahilində yaşayan kürdlər arasında tamamilə oturaq əkinçilər var. İrəvan Kürdlərinin məişəti, dini, dili haqqında prof. Yeqizarovun olduqca ağıllı tədqiqatları var. Zap. Kav. O.İ.R.Q.O. XIII, vıp. 2 (1891) Ancaq onun statistik məlumatları köhnəlib.

Bizdə Stavropol «truxmen»lərinə münasibətdə edildiyi kimi, kürdlər idarə birliyini birinci yaxşı idarə etmək üçün xüsusi bir orqan qurmağın zəruriliyi çoxdan göstərilib. Bizim qaydalar kürdlərə aydın deyil. Onlar çox vaxt bilmirlər ki, müxtəlif idarələrin çoxsaylı məmurlarından hansında ədalət axtarsınlar. Onlara fəaliyyəti daha sürətli, təsirli və yığcam bir hakimiyyət lazımdır.

Kürdlərə məktəb2 də lazımdı, imkan daxilində dövlət məktəbi olsun, çünki deyildiyi kimi, onlar kasıb xalqdır. Nüfuzlarının tədrici və təbii itkisindən əzab çəkən adlı-sanlı nəsillər üçün ali təhsil yolu arzu olunur. Hal-hazırda Xarkovda artıq bir kürd tələbə, Kiyevdə bir kadet var. Güman etmək olar ki, hərbi qulluğa girmək imkanının genişlənməsi, xüsusilə kürdlərin ürəyindən olardı.

1) Bu fikir ilk dəfə general-admiral Muravyovun əmri ilə1855-ci ildə «Kürd qəbilələrini idarə etmək üçün qayda» tərtib etmiş, kürdləri yaxşı tanıyan Loris Melikov tərəifndən deyilmişdir.

2) İndi İrəvan kürdlərinin Zor və Mirak cəmiyyətində iki məktəbi var. Fikrin tamlığı üçün yada salmaq lazımdır ki, İranın Xoy şəhərində rus konsulunun başçılığı ilə kürd uşaqları üçün bir

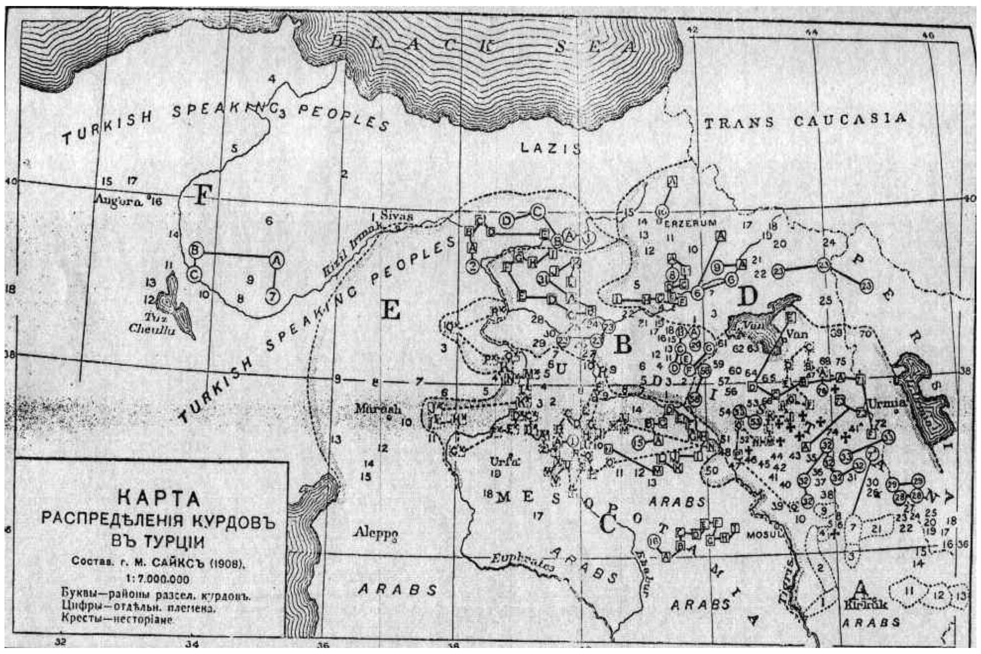

müddət kiçik bir məktəb fəaliyyət göstərmişdir.

Köhnə Russa

30. V. 1915

Mündəricat

1. Kürdlərin coğrafiyası və yerləşməsi
2. Kürdlərin tarixi.
3. Kürdlərin yaşayışı, təbəqə və tipi.
4. Dil, ədəbiyyat,y azı.
5. Din.
6. Kürdlərin xarakteri.
7. Qadınların vəziyyəti. Başqa xalqlara münasibət. Kürd məsələsi.
8. Rusiyada kürdlər.

Səhifəni Hazırladı: Tahir Süleyman

420:1.QXD 20.05.2018 15:50 Page 7

Serok Barzanî: Bihêvî me Hewlêr û Bexda dûrî damargiriyê qunaxeke nû destpê bikin

Serok Mesûd Barzanî, di peyamekê de bi helkefta bidawîbûna piroseya hilbijartinên Iraqê ragihand "Rewşeke nû hatiye pêş. Bihêvî me Hewlêr û Bexda dûrî damargiriyê, pêdaçûneke nû ji

pêwendiyên xwe re bikin û ew hilbijartin bibin destpêka qonaxeke nû ji herdu aliyan re".

Têksta peyama Serok Barzanî ji bo nerîna giştî

Binavê Xudayê Bexşinde û Dilovan

Cemawerên hêja yên Kurdistanê

Piştî ku hilbijartinên Perlemana Iraqê hatin kirin, rewşeke nû hatiye pêş. Bihêvî me Hewlêr û Bexda dûrî damargiriyê, pêdaçûneke nû ji pêwendiyên xwe re bikin û ew hilbijartin bibin destpêka qonaxeke nû ji herdu aliyan re.

Sedema serekî ya hemû pirsgirêkên berî niha û biryara gelê Kurdistanê bi encamdana referandumê, ji ber nepabendiya Hikûmeta Bexda bû bi destûrê û di destpêka destûrê de, bi zelalî hatiye ku "Pêbendiya bi vê destûrê, parastina yekîtiya azadane, ya gel û ax û serweriya Iraqê dike". Ev nîşaneke gellekî zelal e, ku Iraq ji yekîtiyeke azadane pêk hatiye û bi vê yekê referandum û mafê diyarkirina çarenivîsê mafekî destûrî û siruştî yê gelê Kurdistanê ye.

Pêwîst e piştî sed salî ji ezmûna tijî karesat, ew bawerî li Bexda çêbûbe ku, dijatiya mafên gelê Kurdistan nema bike û ji doza rewa ya gelê Kurdistan fêm bike. niha derfeteke baş e ku aliyên Iraqî bi wî can û helwesta ku destûr li ser hatiye danîn, serederiyê li gel maf û daxwazên gelê Kurdistan bikin. Pêwîst bû Hikûmeta Bexdayê kar ji bo qerebûkirina gelê Kurdistan kiriba neku wî dorpêç bike û sizaya bikom li ser bisepîne. Divê Hikûmeta Iraqê enfalkirin û kîmyabaran û wêrankirina dahatan û meşextkirina xelkê Kurdistanê bike, ku di qunaxên berê de û yên vê dawiyê jî li Kerkûk û Duz Xurmatû û cihên din, li dijî gelê Kurdistan hatin encamdan.

Bi me baş e ku bi diyalogê li gel Bexdayê berdewam bin heya em encamekê bidest bixin. Ti demekê bijardeya me bijardeya şer nebû. Mixabin herdem û di hemû qunaxên derbasbûyî de, Bexda şer hildibijart û me jî berevanî li xwe dikir wekî ku di bûyerên 16 Cotmehê de çêbû, herdem û berî referandûm û piştî referandûmê jî raya me wiha bûye giriftan dûrî tundutîjiyê çareser bikin û pêwendiya me li gel Bexda aştiyane be. Li gel vê yekê jî ew rastiya ku bi zora çek û xwesepandinê li Kerkûk û navçeyên Kurdistaniyên dinê derveyî îdareya Herêmê dirust bûye pêwîst e bi dawî bê û dîrokê piştrast kiriye ku .. Belê, em xwe naçemînîn.. û bi zimanê çek û zorê li dijî gelê me, îradeya gelê Kurdistanê di ti demekê neşikaye û naşikê.

Derbarê encama hilbijartinan jî hinek nîgeranî û guman di piroseya hilbijartin û encamên wê de heye. Ji bo nehiştina guman û nerazayiyan pêwîst e Komîsyona Serbixweya Hilbijartina Iraqê hengavên pêwîst bavêje ji bo revandina gumanan û baweriyê ji bo aliyên neraziyan dirust bike.

Gelê Kurdistanê qurbaniyeke bê hejmar daye û ew destkeftên niha hene bi xwîna hezaran şehîdan hatiye holê. Niha jî ku qonaxeke nû di holê de ye û hilbijartin hatiye kirin û ji bo wê yekê ku xwîna şehîdên me bi vala neçê û destkeft bêne parastin, pêwîst e aliyên Kurdistanî berjewendiya niştîmanî bixin pêşiya berjewendiya hizbî û hemû aliyek pêkve bin û berjewendiya xelkê Kurdistanê nekin qurbana hinek destkeftên demkî û siyasî û hizbî. Divê li wê yekê têbigihin ku eger Kurdistan hemû yekdeng be dikarin destkeft û mafan biparêzin û eger em berbelav bin wê Kurdistan jî lawaz bibê. Hemû ezmûn ji me re dibêjin ku eger em pêkve bin, karên mezin û destkeftên mezin pêk tên û eger jî berbelav bin doza rewa ya gelê me ziyanê dibîne û paşve dikişe û ked û qurbanîdana gelê Kurdistanê bi vala diçê. Her ji bo wê yekê jî daxwaz dikim aliyên Kurdistanî vê carê li Bexda pêkve bin û yekrêz bin.

Di dawiyê de sipasiya endam û kadir û alîgir û dostên PDK û hemû zarok û nifşên dilsozên gelê Kurdistanê dikim ku nehiştin heza neyaran û nehezan pêkbê.

Silav ji bo giyanê pakê şehîdên me yên nemir

Silav ji bo Pêşmergeyên qehreman

Mesûd Barzanî, Hewlêr-KDP.info

Navê namzedên li Herêma Kurdistanê bi serketine belav bûn

BasNews- Li gor encamên dawî yên Helbijartinên Parlamentoya Iraqê Komisyonê îro, navê namzedên di helbijartinan de bi serketine belav kir. Li gor encaman, 7 aliyên Kurdistanî 57 kursî bi destxistine ev jî navê namzedan e:

PDKê:

Nasir Herkî, Mihemed Şakir, Hedar Zêbêr, Mihemed Emîn Faris, Beşîr Xelîl, Nehro Mehmûd, Meyade Necar, Rêbwar Hadî, Omer Xidir, Aram Nacî Mihemed, Beyar Tahir Seîd, Diyar Teyb Mihemed, Viyan Sebrî ebdulxaliq, Hindirîn Lazgîn Ferîq, Wesfiye Mihemed Şêxo, Omer Elî Mihemed Emîn, Ebdulrehman Omer, Ehmed Silêman Yasîn, Dalya Ferhad Hacî, Faris Sedîq, Şêrwan Şêrwan, Tûme Himadî, Beşar Hemîd, Exlas Sebah Xizir û Xalid Xelîl.

YNKê:

Herêm Kemal Axa, Selme Omer, Mîran Mihemed, Ciwan Ihsan, Blêse Cebar Ferman, Bextyar Cebar, Hesen Elî Ehmed, Aroze Mehmûd, Taha Hemed Emîn, Şêrwan Mîran, Rêbwar Taha Mistefa Ehmed, Elmas Fazil Kemal, Bêston Adil Weys, Dîlan Xefûr Salih, Cemal Mihemed Şekûr, Merîwan Nadir Nesridîn, Şêrgo Mîros û Hisên Hesen Nermo Derwîş.

Gorran:

Kawa Mihemed, Yûsif Mihemed, Xalib Mihemed, Hişyar Ebdula û Behar Mehmûd.

Nifşê Nû:

Rabon Marûf, Serwe Wenis Omer, Serkewt Şemsedîn û Yûsra Receb.

Hevpeymaniya bo Demokrasî û dadperweriyê:

Ebdulbarî Mecîd Ebdula û Rêbwar Kerîm

Komela Islamî:

Selîm Hemze Salih û Ehmed Hacî Reşîd

Yekgirtûya Islamî:

Musena Emîn û Cemal Ehmed Mihemed. ***basnews.com***

Serok Barzanî û Elawî hevkêşeya siyasî ya nû gotûbêj dikin

Serok Mesûd Barzanî û Serokê Îtîlafa Wetenî ya Iraqê civiyan di civînê de encamên Helbijartinên Parlamentoya Iraqê gotûbêj kirin.

Malpera Fermî ya Serok Barzanî belav kir, roja şemiyê 19.05.2018 li Selaheddîn Serok Mesûd Barzanî pêşwaziya Eyad Elawî Serokê Îtîlafa Wetenî ya Iraqê kir.

Di hevdîtinê de rewşa siyasiya Iraqê û derencamên hilbijartinên Encûmena Nûnerên Iraqê (Parlemantoya Iraqê) gotûbêj kirin û ronahî jî xistin ser qonaxa piştî hilbijartinê û hevkêşeyên siyasî yên nû, herwiha pêşeroja pêwendiyên di navbera Hewlêr û Bexda de. Hilbijartinên parlemantoya Iraqê roja 12ê Gulanê bi rê ve çû, piştî şeş rojan jî Komisyona Bilind a Serbixwe a Hilbijartinên Iraqê bi fermî encamên dawî ragihandin. Partiya Demokrat a Kurdistanê bi rêjeya dengan li ser astê Iraqê carem e û li ser astê Herêma Kurdistanê yekem e. ***kurdistan24.net***

Rûsya daxwaza derketina hêzên Îranî ji Sûryê dike

Şanderê serokê Rûsya ji bo Sûryê Alexander Lavrentiev ragihand, ku serokê Rûsya Vladimir Putin daxwaza vekişandina hêzên Îranî û milîsên Hizbullaha Lubnanî ji Sûryê kiriye.

Di daxuyaniyekê de, şanderê serokê Rûsya ragihand, ku mebesta gotina serokê Rûsya Vladimir Putin ya derbarê vekşandina hêzên biyanî ji Sûrya ew e, ku milîsên Îranî û Hizbullaha Lubanên û hêzên Tirkiyê û yên Amerîka ji wî welatî derkevin.

Alexander Lavrentiev got jî: Gotinên Putin peyameke siyasî ye û divê bi awayekî giştî were bicîkirin û divê ew pirose li gel peydakirina aramiyê birêve biçe, ji ber ku niha aliyê serbazî li Sûrya bidawî dibe.

Berî niha Rêjîma Sûrya ji Rûsya xwestibû ku hêzên xwe yên serbazî bişîne Sûrya, daku beşdariyê di şerê wî welatî de bike û alîkariya hêzên rêjîmê bike, lewra jî Rûsya bi berdewamî dide xuyakirin, ku hêzên wê bi daxwazeke fermî ji Hikûmeta Sûryê derbasî wî welatî bûne û ji ber vê yekê hebûna hêzên wê li Sûrya rewa ye, lê ji ber ku hêzên din bêyî daxwaza Hikûmeta Sûryê derbas bûne, Rûsya berdewam dibêje ku hebûna wan hêzan li Sûrya nerewa ye. ***kurdistan24.net***

Rûsya hejmara polîsên xwe li Sûriyê zêde dike

Navenda Lihevhatina Sûriyê ragehand ku, Rûsyayê polîsên xwe li sê bajarokên Sûriyê li derdora Şamê zêde kirine. Di daxuyaniyekê de Navena Lihevhatina Sûriyê ragehand ku, li navçeyên Yelda, Bebîla û bêt Sehim polîsên Rûsyayê belav bûne ev, da zanîn ku, ev yeke bi mebesta pêkanîn aramiya wan navçeya ne.

Heman navê ne aşkere kir ku, nêzîkî 65 hezar û 800 kes ji kampan û navendên penaberan vegerane malên xwe li Xuteya Rojhelat. ***BasNews***

420:1.QXD 20.05.2018 15:50 Page 8

Mcgurk: Pêwîst e Kurd li Iraqê bihêz bin..Bê Kurdistanê hikûmeta Iraqê ava nabe

Serok Mesûd Barzanî ligel Nûnerê Taybetî yê Serokê Amerîka Brett Mcgurk civiya û di wê hevdîtinê de Mcgurk ragihand ku li gorî siyaseta Amerîka

pêwîst e Herêma Kurdistanê li Iraqê bihêz û bi bandor be û bê Herêma Kurdistanê hikûmeta Iraqê pêk nayê.

Îro Çarşema 16.05.2018 li Selaheddîn Serok Mesûd Barzanî pêşwaziya Brett Mcgurk Nûnerê Taybetî yê Serokê Amerîka yê li Hevpeymaniya Navdewletiya Dijî DAIŞê kir û ligel civiya.

Di vê civînê de Nûnerê Taybetî yê Serokê Amerîka birêveçûna hilbijartinên Encûmena Nûnerên Iraqê û serkeftina Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK) li gelê Kurdistanê û Serok Barzanî pîroz kir û ji bilî balkişandina ser rola girîng û dîrokî ya Serok Barzanî li Kurdistan û Iraq û navçeyê, ragihand ku siyaseta welatê wan ew e ku pêwîst e Herêma Kurdistanê di hevkêşeyên Iraqê de bihêz û bibandor be û daxwaz jî kir ku peywendiyên di navbera Amerîka û Herêma Kurdistanê li hemû waran de berdewam bimîne û bê berfirehtirkirin.

Her di vê civînê de proseya siyasî ya Iraqê û encama hilbijartinên Encûmena Nûnerên Iraqê û rola Herêma Kurdistanê di aramiya siyasî de hate nirxandin û ronahî jî xistin ser egerên pêkanîna hikûmeta bê ya Iraqê û tekez jî li wê yekê kir ku bi bê beşdariya çalak û rastî ya Herêma Kurdistanê, hewlên ji bo pêkanîna hikûmetê û dirustbûna aramiyê serî nagrin. ***Hewlêr-KDP.info***

Şer di nav YPG û çekdarên Artêşa Azad de li bajarokê Mabeta yê Efrînê derket

Li gorî ajanseke opozisyona Sûryê, şevê din giropek ji şervanên Yekîneyên Parastina Gel (YPG) êrîşî çekdarên Lîwaya Sultan Murad ya ser bi opozisyona Sûryê ve kirin li navçeya Mabeta ya girêdayî

Efrînê û şerûpevçûn di navbera herdu aliyan de derketin. Her li gorî ajansa opozisyonê, di encama şerûpevçûnan de, hejmareke çekdar ji herdu aliyan birîndar bûne, lê bi hûrbînî heya niha hejmara kuştî û birîndaran nehatiye naskirin. Piştî dagîrkirina Efrînê di 18 Adara derbasbûyî de, YPG ragihand ku ewê awayê şerê xwe li Efrînê biguhere. Artêşa Tirkiyê li gel hin ketîbeyên opozisyona Sûryê, di roja 20 Çileya derbasbûyî de, operasyona Şaxê Zeytûnê li Efrînê destpê kir û di 18ê Adara derbasbûyî de, Efrînê û gundewarên wê bitemamî kontrol kir. ***kurdistan24.net***

Mesrûr Barzanî: Heta PDK hebe, Kurdistan dê parastî be..PDK serxwebûn avêtiye ser milê xwe

Endamê Polîtburoya Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK) Mesrûr Barzanî ragihand ku PDK yekem e û dê yekem bimîne, PDK roj bi roj serkeftinên mezin bi dest xistine û dê di pêşketin û bidestxistina destkeftên mezin de berdewam bibe. Mesrûr Barzanî tekez dike, heta ku PDKê hebe, hebûna Kurdistanê dê parastî bibe û plana ti kesî ya têkdana hebûna Kurdistanê dê ser nekeve.

Mesrûr Barzanî îro çarşemê (09-05-2018) li stada Zaxoyê ji bo nasandina namzedên Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK) bo hilbjartinên Parlementoya Iraqê gotarek pêşkêş kir û di beşeke axaftina xwe de diyar kir ku divê kesên dibin parlementerên li Parlementoya Iraqê ew kes bin ku mafên xelkê Kurdistanê biparêzin û berevaniya Kurdistanê bikin.

Herwiha Mesrûr Barzanî diyar kir ku her kes dizane bi dirêjahiya dîrokê ji bo bi destxistina mafê çarenûsa miletê me û ji bo yeksanî û rizgariya milet û axa me şoreş hatine kirin. Şoreş ji bo îmtiyazan nebûne, Pêşmerge ji bo wê yekê nebûye ku îro çavê wan li îmtiyaz û pile û post û payeyan bin li paytexta ti dewleteke din, tenê ji bo bidestxistina mafê neteweya Kurd û parastina axa Kurdistanê ye. Mesrûr Barzanî got: “Ji ber vê yekê li hember xwîna şehîdan û pêşmergeyên me, divê em wefadar bin. PDK serxwebûn avêtiye ser milê xwe.”

Di gotara xwe de Mesrûr Barzanî behsa encamdana referandumê jî kir û ragihand ku

“referandum ji bo wê yekê bû ku dengê miletê Kurd bigihîje hemû dinyayê û were nîşandan ku miletê me çi dixwaze. Referanduma me bi ser ket, çimku zêdetirî %92.7ê xelkê Kurdistanê dengê xwe dan. Kesên ku dibêjin referandumê şikest xwariye, wan bi xwe şikest xwarine, çimku serkeftina herî mezin a dîroka Kurdistanê serkeftina referandumê bû”.

Mesrûr Barzanî amaje bi wê yekê jî kir ku bi rêya vê hilbijartinê dixwazin namzedên PDKê hilbijêrin daku biçin Bexdayê û li wir li ser bingeha destûra Iraqê mafên netewî û niştimanî yên xelkê Kurdistanê biparêzin û diyar kir ku “bi piştevaniya Xweda, bi piştevaniya xelkê Kurdistanê û piştevaniya cenabê Serok nîşanî hemû nahezan didin ku PDK yekem e û dê her yekem bimîne”.

Endamê Polîtburoya PDKê Mesrûr Barzanî behsa wê yekê jî kir ku ti beşeke Iraqê weke Kurdistanê pêşketî nîne û tekez kir ku nahêlin ti kesek rê li ber pêşketina Kurdistanê bigre û ti car xwe li ser mafên destûrî yên Herêma Kurdistanê bêdeng nakin. ***Zaxo-KDP.info***

Tek: HDP pabendî lihevkirinê nebû

Serokê Giştî yê Partiya Sosyalîst a Kurdistanê (PSK) Mesud Tek di bernameya BasîRoj a Kurdistan 24 de sedemên sernekeftina hevkariya Tifaqa Hilbijartinan a Kurdistanî û Partiya Demokrasiya Gelan, herweha lêpirsîna dijî siyasetmedarên bakurê Kurdistanê jî eşkere kirin.

Mesud Tek destnîşan kir ku, sedemê sereke ya sernekeftina proseya tifaqa ligel HDP vegerand ser pêkneanîna peymana ku di navbeyna aliyan de rû dayî. Tek got ku: liser sê dosyeyanproseya tifaqê ligel HDP birêve birin e. Dosyeya Deklarayona Siyasî, Dosyeya Deklarasyona hevxebatê û Dosyeya temsiliyetê. HDP di sat a herî bilind de, bi zarê Hevseroka HDP Perwîn Buldan destnîşan kiriye ku, tu astengî nîn in û daxwazên Tifaqa Hilbijartinan a Kurdistanî herweha daxwazên HDP ne û di bernameya wan de cîh digirin. Lê gava, deklarasyona hilbijartinê ya namzedê Serokomariyê Selahadin Demirtaş û ya HDP hatin ragihandin, ev lihevhatin a navbeyna Tifaqa Kurdistanî û HDP, qet di deklarasyona hilbijartinên wan de cîh negirtin e û HDP soza dayî bicîh neaniye. Jiber vê yekê, pêwîstiya domkirina proseya hevkariyê ligel HDP nema ye. Serokê Giştî yê PSK diyarkir ku, Ew baş dizanin ku HDP ne Partiyek Kurdistanî ye û naxwazin hewla wê yekê bidin ku HDP bikin partiyek Kurdistanî jî. Mafê HDPye xwedî çi nasname û identitetê be. Lê HDP xwedî bernameyek demokratîk e û di çarçoweya tifaqê de dikarîbû berjewendî ji doza Kurdistanê re peyda bibe.

Mesud Tek anî ziman ku, xebata wan wekî Tifaqa Hilbijartinan a Kurdistanî dê bidom e û lipêş wan herweha hilbijartinên herêmî hene û Tifaqa Kurdistanî bi çalak dê xwe amadeyî wê proseyê bike.

Tek herweha liser lêpirsina hemberî wî û zêdetirî ji 30 siyasetmedarên din ên bakurê Kurdistanê rawestiya û ev yek wekî wêneyê şepirzebûn a “dadweriya Tirkiye” binav kir. Got ku: “Em partiyên Kurdistanî ne, gelek asayî ye em piştgiriyê bidin proseya referendûma serxwebûna Kurdistanê ya li başûrê Kurdistanê di 25ê meha Îlona par de rûdayî. Me ev yek jî, vekirî ji dozgeriyê re got”. ***kurdistan24.net***

Qeyûmê Mêrdînê mala şînê ya Êzdîyan xerab kir

BasNews - Qeyûmê Şaredariya Mêrdînê mala Şînê ya Kurdên Êzdî ya li Nisêbînê xerab kir.

Mala Şînê ya Kurdên Êzdî ya li gundê Efşê yê li çiyayê Bagokê yê Nisêbînê bi fermana qeyûmê şaredariya bajarê mezin ê Mêrdînê hat xerakirin.

Duh danê nîvro bi makîneyên kar ew cihê şînê ku Kurdên Êzdî çêkiribû hat xerakirin û parlamenterê HDPê yê Mêrdînê dîmenên rûxandina wî cihê şînê li ser hesabê xwe yê meday civakî belav kir.

Ew gund Kurdên Êzdî ku tê de 130 malbat hene û bi giştî 500 kes tê de dijîn di navbera salên 1980-1990an de hatibû rûxandin û valakirin. Kurdên Êzdî ku koçî welatên Ewropa kiribûn van salên borî careke din vegeriyabûn gundê xwe û dest bi çêkirina wê mala şînê kiribûn. ***basnews.com***

420:1.QXD 20.05.2018 15:50 Page 9

Nêçîrvan Barzanî: Pêwîste bo yekrêziyê em xwedî karnameyek hevbeş bin!

BasNews - Cîgirê Serokê PDKê Nêçîrvan Barzanî piştî belavbûna encamên hilbijartinan li Iraqê û piştî serkeftina lîsta PDKê, peyameke serkeftinê belav kir û tê de got ku pêwîst e hemû aliyên Kurdistanê

yekrêz bin û xwedî bernameyeke hevbeş bin.

Peyama Nêçîrvan Barzanî waha ye: "Cemawerê xweştivî û têkoşer yê PDKê,

Ez vê serkeftinê di serî de li malbatên serbilind ê şehîdan û yên pêşmergeyên qehreman û piştre li hemû endam û alîgir û cemawerê PDKê û tevahiya gelê Kurdistanê, pîroz dikim. Ev serkeftina demokratîk a mezin di vê rewşa hestiyar de ji PDKê re xwedî wate û manayekî pir mezin e. Ev serkeftin berhema xebata PDKê û bergiriya PDKê li hebûna Herêma Kurdistanê û li armancên gelê Kurdistanê ye, berhema xebata berdewam a cenabê Serok Mesûd Barzanî ye di ber amancên neteweyî û niştimanî û parastina destkeftên gelê Kurdistanê.

Di dema bangeşeya hilbijartinan de, polîtburoya PDKê û Encumena Rêveberiya PDKê û encumenên rêveberiyên PDKê li parêzgehên Kurdistanê û ofîsên PDKê û rêxistinên cemawerî û pîşeyî yên PDKê, kar û çalakiyên mezin kirin ji bo serxistina lîsta PDKê. Kar û xebata wan û erkê hemû dengderên PDKê cihê rêz û spasiya me ye. Herwiha em kar û rola ragihandina PDKê û çalakiya ciwanên PDKê di hemû waran de ji bo serkeftina PDKê, bilind dinirxînin.

Rêveberiya PDKê rêzeke mezin ji hemû kandîdên lîsta PDKê ya hejmare 184 re digre.

Ez spasiya tevahiya xelkê Kurdistanê dikim ku bi awayekî mezin di di hilbijartinê de beşdar bûn û mafê xwe yê demokratîk bikar anîn. Herwiha ez spasiya hemû dezgehên hikûmî yên pêwendîdar li Herêma Kurdistanê dikim, bi taybetî jî dezgehên ewlehiyê ku parastina aram û ewlehiyê kirin û hiştin proseya hilbijartinan biser bikeve.

Em di wê baweriyê de ne ku di hilbijartinên bê de dê berpirs û dezgeh û endamên PDKê vê hilbijartinê ji xwe re bikin çavkanî û ji bo serkeftinên zêdetir ji PDKê re. Ew jî li ser berdewamiya xebata PDKê û berdewamiya çûna li ser rêbaza Barzaniyê nemir û pêbendbûn bi armancên pîroz ên gelê Kurdistanê, ku her hêzeke mezin dide endam û xemawerê PDKê.

Nûnerên PDKê yên ku biser ketine dê wek hercar pêbend bin bi xewnên şehîdan û armancên me û dê bergirîkarê dilsoz bin di ber berjewendiyên gelê Kurdistanê de û herwiha dê bergiriyê li mafên hemû xelkê Iraqê bikin di Parlamentoya Iraqê de.

Xelkê Kurdistanê yên xweştivî

Hikûmeta Herêma Kurdistanê piştî dana gelek şehîdan û dîtina karesat û şeran û piştî demeke kêm ji şikestin û hilweşandina gef û êrîşan li ser hebûna siyasî û îdareyî ya Herêma Kurdistanê, karî bi aramiyeke mezin bi serkeftî vê proseya hilbijartinan birêve bibe, ku ev jî nîşana hişyarî û mezinbûna hestê niştimanî ye li cem xelkê Kurdistanê.

Em di rewangeha berjewendiya gelê Kurdistanê de, daxwaz ji hemû aliyên siyasî yên Kurdistanê dikin ku hemû nakokiyên navxweyî bidin aliyekî û ji bo bidestxistina berjewendî û mafên destûrî yên gelê Kurdistanê amade bin ji bo civîn û gotûbêjan ji bo danîna bernameyeke Kurdistanî hevbeş ji bo ku em bihêz di hikûmeta Iraqê de beşdar bin. Em wek PDK jî ji niha de em ji bi her gotûbêj û kareke hevbeş amade ne.

Gelê Iraqê yê xweştevî,

Ez pîrozbahiya birêveçûna hilbijartinan li we dikim. Em hêvîdar in encamên van hilbijartinan rê vekin ji bo avakirina hikûmeteke nû ku destûrê Iraqê cîbicî bike û xizmetguzariyan pêşkêşî welatiyan bike, nexasim jî ew mafên welatiyan yên ku di destûr de hatine. Em omêdewar in ku êdî dezgehên dewleta Iraqê bibin dezgehên hemû pêkhateyên Iraqê.

Em amade ne ji bo gotûbêjên baş li ser bingeha destûrê Iraqê ji bo avakirina hikûmeteke hevbeş ku ew hikûmet lihevkirin û şirkatî û parastina berjewendiyên hemû pêkhateyan bike karê xwe yê sereke. Bi vê riyê jî em bikaribin hemû nakokiyên di navbera Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Iraqê de çareser bikin.

Nêçîrvan Barzanî
Cîgirê Serokê PDKê
19.05.2018" **basnews.com**

Demîrtaş: Ez ne mexdûr im berxwedêr im

Namzetê Serokkomariyê yê HDP'ê yê girtî Selahattîn Demîrtaş bersiv da pirsên Bîanetê û got, "Ez ne mexdûr im, berxwedêr im." Demîtaş di hilbijartinan de îşaret bi şert û mercên ne adilane û wekhev kir û got:"Li hêlekê yek ji rikberê min bi hemû derfetên dewletê kampanyayan dike, li

hêla dî jî di hicreya xwe de ti derfetên min nîn in ku dengê xwe bigihînim civakê.''

Demîrtaş got di nav namzetan de yê herî bi dezavantaj ew e û got, "Normalîzekirina vê rewşê neheqiyeke mezin e li hilbijêrên me.''

Ez ê li konsensûsekê bigerim

Demîrtaş li ser pirsa, "Heke bi ser bikeve wê çi bike?" got: "Ez ê bang li hemû serokên partiyên siyasî bikim ku li ser maseyekê rûnin û di serdema nû de ji bo derbasbûna nav demokrasiyê, ji bo ku bername û nexşerêyeke hevpar çêbibe ez ê li konsensûsekê bigerim.'"

Min helwesta xwe parastiye

Demîrtaş li ser gotinên Ahmet Hakan ku gotibû, "Wê girtîgehê bike cihê mexdûrbûnê, mexdûrbûnê bike deng" got: ''Ez ne mexdûr im. Ez berxwedêrek ji nûnerê têkoşîna azadiyê me ku ji ber ramanên xwe û rewşa siyasî hatime rehînkirin. Ne bi daxwaza xwe li girtîgehê me, lê piştî ku ez kirim vê qulikê jî, biya min min helwesta xwe parastiye. Civak, çi kesê ku wan digirin weke ku mexdûr bin li wan nanere û li wan xwedî dernakeve. Heke xwedî li min derdikevin, ev ne ji ber mexdûrbûna min, ji ber helwesta min a mexrûr e. Ez wê şîretê li kesî nakim ku bi ber bayê gotinên Ahmet Hakan bikevin û xwe têxin girtîgehê.'' *yeniozgurpolitika.net*

Wefîq Samerayî sirrê dengên YNKê yên helbijartinê aşkera kir!

Şêwirmendê berê yê sekreterê giştî yê YNKê Celal Talabanî ragehand, bidest xistina rêzbendiya duyem ji aliyê YNKê ve li Kurdistanê bi rêya bûyerên 16ê cotmehê ve pêkhat.

Wefîq Samerayî ku bi dijatiya aşkera ya li hember daxwazên gelê Kurdistanê yên serxwebûnê tê nasîn û di dema xiyaneta 16ê cotmehê de pesnê gruba xiyanetkar a YNKê dabûn û navê Pavel Talabanî û Lahor Cengî anîbû. Îro 19.05.2018ê di gotara xwe ya di tora civakî facebookê de belav kir, amaje bi vê yekê da ku di vê helbijartinê de çend aliyek bi awayek balkêş serkeftine. Yek ji wan milîsên Esayîb El Ehlheq e ku bi rêya kutleya Sadiqun ve 15 kursî bidest xistine. Aliyên din ên serkeftiyê helbijartinê li gor Wefîq Samerayî: Saîrun, Fetih û Malikî ne. Herwaha li gor Samerayî aliyeke din ê serkeftiyê helbijartinê YNK ye, ku rêza duyem li ser asta Kurdistanê bidest xistiye û dibêje: ''Ev serkeftin bi rêya gruba 16ê cotmehê ya zîrek û yê herî diyar jî Lahor Cengî û hevalên wî ve pêkhatiye.'' *BasNews*

HUDA-PAR: HDPê xwe da li gel çepgirên tirk ên marjînal

Serokê HUDA-PARê Zekeriya Yapicioglu ragihand ku HDPê xwe neda ligel wan û çû bo çepgirên tirk ên marjînal re tifaq pêkanî. Partiya Demokratîk a Gelan (HDP)

tevî hemû hewldanan jî ne li gel 'Tifaqa Kurdistanî' ku 5 partiyên Kurdî pêkanî bû ne jî li gel Partiya Doza Azad (HUDA-PAR) tifaq pêk neanî û tê çaverêkirin ku ji çepgirên tirk namzedan nîşan bide.

Serokê Giştî yê HUDA-PARê Zekeriya Yapicioglu jî li ser vê mijarê ji K24ê re axivî û rexne li helwesta HDPê girt. Yapicioglu diyar kir ku HDP xwe da li gel çepgirên tirk ên marjînal û got, "Ev daxwaza wan e. Em nikarin tiştekî zêde li ser bêjin. Wan gotin em ê li gel hêzên demokrasiyê bin. Ew hêzên demokrasiyê jî em dizanin ka kî ne. Wan xwe da bi çepgirên tirk ên marjînal re."

Serokê HUDA-PARê li ser rewşa partiya xwe jî got ku armanca wan ew ku wê bendava hilbijartinê derbas bikin û wiha pê de çû: "1200 kesan ji bo namzediyê serî li partiyê da. Em ê vê hejmarê daxînin bo 600an. Înşallah em ê dengên xwe bilind bikin û bi ser bendavê bikevin. Taybet jî li Amed, Batman, Wan û Stenbolê em ê encamên baş wergirin." Hêjayî gotinê ye HDPê tevî hewldanên partiyên Kurd jî tifaq çênekiribû û red kiribû ku li gel HUDA-PARê rûne jî û weke hincet jî neamadebûna dengdarên xwe nîşan dabû. **BasNews**

Berdevkê fermî yê PDKê derbarê guhertinên nav PDKê de ji BasNewsê re axift!

Berdevkê fermî yê PDKê aşkera kir, bi piştrastî piştî helbijartinan dê helsengandinê li ser xwe bikin û ''eger pêwîst bike'' dê hin guhertinan pêkbînin. Derbarê wan zanyariyên ku di torên civakî de hatine belav kirin û tên gotin ku PDKê biryar daye hin guhertinê dê berpirsên nav hikûmetê û organên partiyê de bike, berdevkê fermî yê PDKê Mehmûd Mihemed ji BasNewsê re ragehand, herçend heta naha ti biryareke nû tineye jî lê ''Bi piştrastî ez dibêjim piştî helbijartinê dê hin helsengandin bên kirin.'' Herwaha diyar kir piştî wan helsengandinan eger pêwîstî bi guhertinan hebe ''Dê ew guhertin jî bên kirin.''

Berdevkê fermî yê PDKê got: ''Hîn biryareke diyar nehatiye dayîn ka çi bê kirin yan jî neyê kirin.'' **BasNews**

"Eger li Silêmaniyê û Mûsilê zilim li me nehatiba kirin meyê 35 kursî anîban"

Cîgirê Serokê Frakisyona PDKê li Parlamentoya Iraqê ragehand ku, eger li Silêmaniyê û Mûsil zilim li PDKê nehatiba kirin dê 35 kursî bi destxistiba.

Cîgirê Serokê Frakisyona PDKê li Parlamentoya Iraqê Şaxwan Ebdulah ji BasNewsê re ragehand ku, niha PDKê 27 kursî bi destxistin lê li sînorê Silêmaniyê û Mûsilê zilim lê hat kirin, eger na 35 kursî bi dest tanîn. Herwiha perlementarê PDKê da zanîn ku, kuta mesîhiyan li ser asta Iraqê 5 kursîne, PDKê du kursî ji wan misûger kirine. **BasNews**

420:1.QXD 20.05.2018 15:50 Page 10

Əli Qaso əsil el ağsaqqalı idi

Hacı Paşa Ağaoğlu

Anore de Balzak deyib ki, şairlər doğulur, natiqlər yaranır.

Mən də deyirəm, kənd təsərrüfatında teorik rəhbərlər var, birdə praktik rəhbərlər. Dediyim o. praktik rəhbərlər kənd təsərrüfatının bütün sahələrində, sərbəst müvəffəqiyyətlə işləməyi bacaran kadırlar idi. Bugün onların sayı azalıb, o, az qalanlar isə heç aranıb axtarılmırlar.

Əli Qaso (Əliyev Əli Qasım oğlu) dediyim o praktik rəhbərlərdən birisi idi. Əmək fəaliyyətinə başlayandan omrünün sönuna qədər təsərrüfatda rəhbər vəzifələrdə işləmişdir.

B.Kəngərli adına qoyunçuluq sovxozu İliç (indiki Şərur) rayonunun iri qoyunçuluq təsərrüfatlarından biri idi.Fermanın idarə olunmasında çətinlik yaranmışdır. Bu çətinliyi aradan qaldırmaq üçün Əli Əliyev həmin vəzifəyə təyin olundu. O vaxtdan rayonda təsərrüfatlar arasında 2-ci, 3-cü yer B Kəngərli sovxozunun idi.

Bir gün sovxozun drektoru dəyişdirilir, istəməyənlər payon rəhbərliyinə çatdırırlar ki, fermada 500 baş heyvan kəsirdir. Rəhbərlik keşmiş drektoru çağırır ki, bu nə sözdür deyirlər?

Drektor deyir ki, mən təyin etdiyim kadr neçəki işləyir, əgər kəsirlik olsa mən cavab verərəm. Sovxozu yoxlayırlar düz çıxır.

Əli Qaso rəhbərlik etdiyi kollektivdə yaşadığı ərazidə, kimsənin haqqina, mənəviyyatına, mənliyinə xələl gətirməyən insan idi. Bu insan sanki xeyirhaxlıq üçün doğulmuş sözü, özü bütöv adam idi.

Bu gün Əli Qasoya və onun kimi ömrünü, həyatını əməyə sərf edib el hörməti qazananlara Allah Rəhmət etsin demək vacibdir.

Əli Qasoya

Əli Qaso haq-hesabda düz idi,
Plan icra az olanda yüz idi,
Həm söhbətdi həmdə çox xoş üz idi.
Çobanlarla haq-hesabı edərdi.
Hərzə görsə ordan kənar gedərdi.

Həzz alardı işlər yaxşı gedəndə.
Səhf etməzdi aylıq sayqı edəndə
Axşam üstü qurd sürünü güdəndə
Tapşırardı köpəkləri qıylayın
Sakitlikdə yeyib-içib çaylayın

Bir qara yaz boran qarla yarışdı
Göz görmənin məsafəsi qarışdl
Tələsmədən bu dəhşətlə barışdı
Tədbir gördü sürüləri sağ oldu
El içində daim üzü ağ oldu.

Düzlük idi onun həyat şuarı
Orda gördü vicdan,vüqar həm arı.
Ona kömək daim oldu O,tarı
Məzlumların haqqı üstə əsərdi,
Hər əyrini düzlükilə kəsərdi.

Məğrur idi,istəməyən çox idi
Onun üçün onlar sanki yox idi.
Çox gözlərdə, varlığı bir ox idi.
Üzə gəlcək onlar quyruq buladı
Bəzən dönüb əl ayağın yaladı.

Hər işçinin qayğısına qalardı
Pərişanın könlünü tez alardı
Çətinliyi daim yada salardı.
Kişi sözü biçilmişdi adına
Fərq qoymadı qohumuna yadına.

Məğrur gəldi məğrur getdi sınmadı
Haqqı uca tutdub heç vaxt danmadı
Çoxlarıtək tameh üstə yanmadı
El obada bu gündə var ad sanı
Təmiz idi həm vicdanı həm qanı.

Irak seçimlerini kazanan Sadr, Kasım Süleymani'ye 24 saat verdi: TERKET!

Irak Seçimleri: Irak genel seçimlerinde fakir kitlelerin lideri Mukteda el Sadr liderliğindeki el Sairun İttifakı birinci çıktı. Söz konusu seçim ittifakında Barzani liderliğindeki KDP ve samimi Kürt dostu Irak Komünist Partisi yer alıyor.

Şii lider El Sadr, İran ve ABD karşıtı bir şahsiyet olarak ön plana çıkıyor. Irak

Komünist Partisi, Kürdistan Bağımsızlık Referandumu'na amasız, şartsız destek vermiş, Erbil'e gelerek "Kürtlerin kendi kaderini tayin hakkını destekliyoruz" demişti.

Sairun İttifakı'nın seçimi kazanması üzerine İranlı general Kasım Süleymani, İran ruhani lideri Hamaney'i temsilen Bağdat'a gitti. Burada Kürt düşmanlığı ile ön plana çıkan Dava Partisi'nden Nuri Maliki, Haydar el İbadi v Haşdi Şabi komutanı - Fetih Partisi lideri Hadi Amiri ile görüştü.

Görüşmede Talabani ailesinin liderliğindeki YNK ile beraber ittifak kurmaları; Sadr hareketi, Komünist Partisi ve KDP'ye karşı hareket etmeleri

istendi.

Mukteda el Sadr ofisinden edinilen bilgilere göre; ardından Mukteda el Sadr ile görüşme talebinde bulunan Kasım Süleymani görüşme isteğinin red edilmesinin yanı sıra şok bir cevap aldı: "Bağdat'ı terketmen için 24 saatin var." Sadr verdiği tepkide "İran'ın Irak'ın içişlerine karışmasına izin vermeyeceğim" dediği kaydedildi.

Bunun üzerine Kasım Süleymani Bağdat'ı terkederek Süleymaniye'ye giderek burada Talabani ailesinin misafiri oldu. İran ve yolsuzluk karşıtı El Sadr iki yıl önce İrancı partilere karşı isyan bayrağını çekerek kendi kitlesi ile beraber Irak Meclisi'ni işgal etmişti. Aynı zamanda ABD'ye karşı 2 isyanın liderliğini yaptmıştı.

El Sadr ayrıca yaptığı bir açıklamada ise Talabanilerin liderliğindeki YNK, Nuri Maliki liderliğindeki HDK ve Haşdi Şabi'nin Fetih Hareketi ile iktidar ortaklığı yapmayacağını açıklamıştı. ***Zernew***

Binler Zürih'te HDP mitinginde buluştu: Biz kazanacağız!

İsviçre'de "Diktatörlük kaybedecek, halklar kazanacak" mitinginde farklı kesimlerden bir araya gelen binlerce kişi, "7 Haziran'da sarstık 24 Haziran'da yıkacağız" mesajı verdi. ***anfturkce.net***

Barajı hep birlikte yıkarız

Alevilerle bir araya gelen HDP Eşbaşkanı Sezai Temelli, "Seçim barajını ancak hep birlikte yıkabiliriz. 7 Haziran'da, 1 Kasım'da yıktık şimdi de yıkmalıyız" dedi. ***yeniozgurpolitika.net***

Adeta tampon bölge

Çelê (Çukurca) ve Gever (Yüksekova) Güney Kürdistan sınırında kalan onlarca

kilometrekarelik alan, adeta tampon bölgeye dönüştürüldü.

Hakkari'nin Gever ve Çelê ilelrak sınırında bulunan tüm alanlar aylardır sivillerin girişlerine yasaklanmış durumda. Alanda bulunan tüm tepelere askeri üsler kuruldu. Özellikle Çelê'nin güney ve doğusunda bulunan 38 köy ile mezraya ulaşım tamamen yasaklandı.

Operasyonlara katılan korucuların verdikleri bilgilere göre; sınırdaki asker sayısı her gün biraz daha arttırılıyor, bölgeye tek bir sivilin girişine bile izin verilmiyor. 38 köy ve mezranın bulunduğu alanlarda neredeyse her tepeye askeri üslerin kurulduğu bilgisini veren korucular, operasyonların ise yoğunlaşarak devam ettiğini belirtti. Söz konusu alanda her gün yeni güvenlik yollarının yapıldığına şahit olduklarını söyleyen korucular, birçok noktada da halen yolların yapıldığını ifade etti.

Güvenlik nedeniyle isminin açıklanmasını istemeyen bir köylü, bölgenin adeta tampon bölgeye çevrildiğini, köye dönüş adı altında uygulanan politikaların Çukurca'nın bir çok köyü için uygulanmadığını söyledi. Özellikle Çukurca'nın Dutluca (Bêlat), Tekevler (Serê Sevê), Işıklı (Jîyaniş), Çayırlı (Erij), Uzundere (Ertoş), Dedeköy (Bêtrot), Çağlayan (Erbûş), sınırın sıfır noktasında bulunan Karasu (Bircêlan), Çınarlı (Şîvreza), Kavuşak (Bilêcan), Maden

(Talısan), Kayalık (Şîviş), Kurudere (Marufan) köyleri ve mezraları ile Çukurca'nın güneyinden doğusuna kadar bulunan onlarca kilometrelik alanda farklı bir politikanın devreye konulduğu ifade edildi.

Son zamanlarda özellikle geceleri çok sayıda kamyonun bölgede bulunan askeri birliklere gıda ve kömür sevkiyatı yaptığını belirten köylüler, "Bölgede operasyonların yanı sıra söz konusu tampon alanda dronelerle kamera kaydı yapılıyor. Kameralarla alanın taranması sonrası oluşacak bir duruma hemen müdahale ediliyor. Bölge artık askeri bir kampa döndü" dedi.

yeniozgurpolitika.net

420:1.QXD 20.05.2018 15:50 Page 11

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Aa

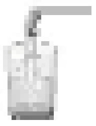

av

Ev çîye? Ev ave.
Bu nədir? Bu sudur.
Что это? Это вода.
What is it? It is water.

diran

Ev çîye? Ev dirane.
Bu nədir? Bu dişdir.
Что это? Это зуб.
What is it? It is a tooth.

agir

Ev çîye? Ev agire.
Bu nədir? Bu oddur.
Что это? Это огонь..
What is it? It is fire.

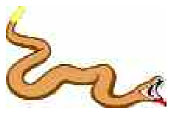

mar

Ev çîye? Ev mare.
Bu nədir? Bu ilandır.
Что это? Это змея..
What is it? It is a snake.

Bb

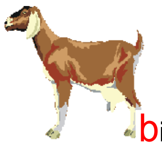

bizin

Ev çîye? Ev bizine.
Bu nədir? Bu keçidir.
Что это? Это коза.
What is it? It is goat.

balon

Ev çîye? Ev balone.
Bu nədir? Bu şardır.
Что это? Это шар.
What is it? It is a balon.

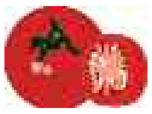

bacan

Ev çîye? Ev bacane.
Bu nədir?Bu pomidordur.
Что это? Это помидор.
What is it? It is a tomato.

otomobil

Ev çîye? Ev otomobîle.
Bu nədir? Bu maşındır.
Что это? Это машина.
What is it? It is a car.

Cc

taC

Ev çîye? Ev taCe.
Bu nədir? Bu tacdır.
Что это? Это корона.
What is it? It is a crown.

canî

Ev çîye? Ev Canîe.
Bu nədir? Bu daydır.
Что это? Это жеребенок.
What is it? It is a horse.

cûcik

Ev çîye# Ev Cûcike.
Bu nədir? Bu cücədir.
Что это? Это цыплёнок.
What is it? It is a chiken.

finCan

Ev çîye# Ev finCane.
Bu nədir? Bu fincandır.
Что это? Это чашка.
What is it? It is a cup.

Çç

çav

Ev çîye? Ev çave.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

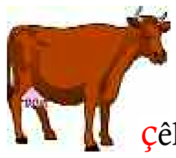

çêlek

Ev çîye? Ev çêleke.
Bu nədir? Bu inəkdir.
Что это? Это корова.
What is it? It is cow.

çaynîk

Ev çîye? Ev çaynîke.
Bu nədir?Bu çaynikdır.
Что это? Это чайник.
What is it? It is a teapol.

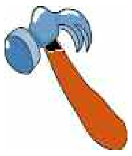

çakûç

Ev çîye? Ev çakûçe.
Bu nədir? Bu çəkicdir.
Что это? Это молоток.
What is it? It is hammer.

Dd

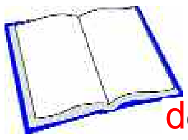

defter

Ev çîye? Ev deftere.
Bu nədir? Bu dəftərdir.
Что это? Это тетрадь.
What is it? It is a copybook.

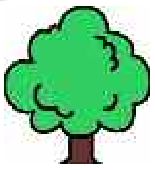

dar

Ev çîye? Ev dare.
Bu nədir? Bu ağacdır.
Что это? Это дерево.
What is it? It is a tree.

dest

Ev çîye? Ev deste.
Bu nədir? Bu əldir.
Что это? Это ладонь.
What is it? It is a hand.

dil

Ev çîye? Ev dile.
Bu nədir? Bu ürəkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

Ee

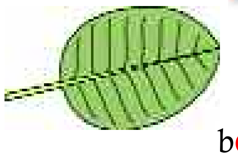

belg

Ev çîye? Ev belge.
Bu nədir? Bu yarpaqdır.
Что это? Это лист.
What is it? It is a leaf.

elok

Ev çîye? Ev eloke.
Bu nədir? Bu hinduşqadır.
Что это? Это индюк.
What is it? It is a turkey.

ker

Ev çîye? Ev kere.
Bu nədir? Bu ulaqdır.
Что это? Это осёл.
What is it? It is a donkey.

zebeş

Ev çîye? Ev zebeşe.
Bu nədir? Bu qarpızdır.
Что это? Это арбуз..
What is it? It is a water melon.

Êê

êleg

Ev çîye? Ev êlege.
Bu nədir? Bu jiletdir.
Что это? Это жилет.
What is it? It is a jumper.

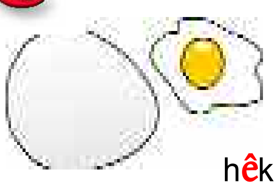

hêk

Ev çîye? Ev hêke.
Bu nədir?Bu yumurtadır.
Что это? Это яйцо.
What is it? It is an egg.

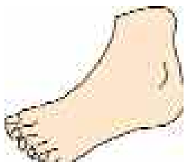

pê

Ev çîye? Ev pêye.
Bu nədir? Bu ayaqdır
Что это? Это пятка.
What is it? It is a heel.

kêr

Ev çîye? Ev kêre.
Bu nədir? Bu bıçaqdır.
Что это? Это нож.
What is it? It is a knife.

Ff

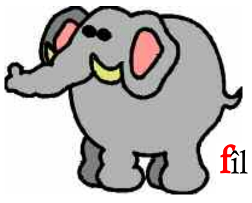

fîl

Ev çîye? Ev fîle.
Bu nədir? Bu fildir.
Что это? Это слон.
What is it? It is an ele-foant.

firok

Ev çîye? Ev firoke.
Bu nədir ?Bu təyyarədir.
Что это? Это сомолёт.
What is it? It is a plane.

find

Ev çîye? Ev finde.
Bu nədir? Bu şamdır.
Что это? Это свеча.
What is it? It is a candle.

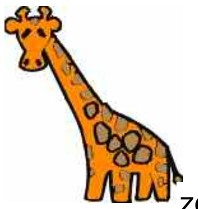

zerafe

Ev çîye? Ev zerafeye.
Bu nədir? Bu zürafədir.
Что это? Это жираф.
What is it? It is a giraffe.

Gg

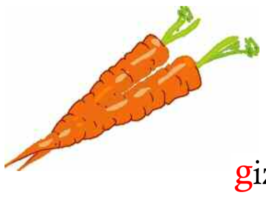

gizêr

Ev çîye? Ev gizêre.
Bu nədir? Bu kökdür.
Что это? Это морковь
What is it? It is a carot.

gêzî

Ev çîye? Ev gêzîye.
Bu nədir? Bu süpürgədir.
Что это? Это веник.
What is it? It is a braom.

gore

Ev çîye? Ev goreye.
Bu nədir? Bu corabdır.
Что это? Это носки.
What is it? It is a stocking.

guh

Ev çîye? Ev guhe.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухао..
What is it? It is an ear.

420:1.QXD 20.05.2018 15:50 Page 12

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Hh

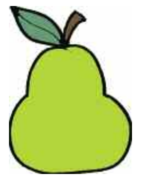
hirmê

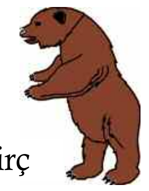
hirç

Ev çîye? Ev hirmêye.
Bu nədir? Bu armuddur.
Что это? Это груша.
What is it? It is a pear.

Ev çîye? Ev hirçe.
Bu nədir? Bu ayıdır.
Что это? Это медведь.
What is it? It is a bear.

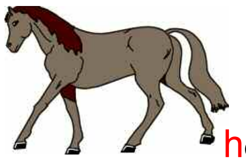
hesp

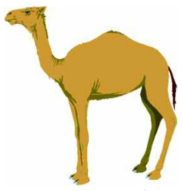
hêştir

Ev çîye? Ev hespe.
Bu nədir? Bu atdır.
Что это? Это лошадь.
What is it? It is a a hourse.

Ev çîye? Ev hêştire.
Bu nədir? Bu dəvədir.
Что это? Это верблюд.
What is it? It is a camel.

Ii

dil

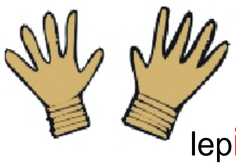
lepik

Ev çîye? Ev dile.
Bu nədir? Bu ürəkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

Ev çîye? Ev lepike.
Bu nədir? Bu əlcəkdir.
Что это? Это перчатки.
What is it? It is glaves.

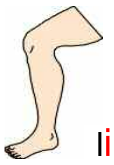
ling

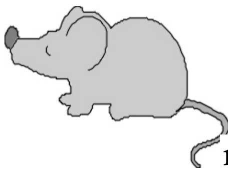
mişk

Ev çîye? Ev linge.
Bu nədir? Bu qıçdır.
Что это? Это нога.
What is it? It is a leg.

Ev çîye? Ev mişke.
Bu nədir? Bu siçandır.
Что это? Это мышь.
What is it? It is a mouse.

Îî

dîk

îsot

Ev çîye? Ev dîke.
Bu nədir? Bu xoruzdur.
Что это? Это петух.
What is it? It is a cock.

Ev çîye? Ev îsote.
Bu nədir? Bu bibərdır.
Что это? Это перец.
What is it? It is a pepper.

gustîl

keştî

Ev çîye? Ev gustîle.
Bu nədir? Bu üzükdür.
Что это? Это кольцо.
What is it? It is a ring.

Ev çîye? Ev keştîye.
Bu nədir? Bu gəmidir.
Что это? Это пароход.
What is it? It is a ship.

Jj

jûjî

roj

Ev çîye? Evjûjîye.
Bu nədir? Bu kirpidir.
Что это? Это ёжик.
What is it? It is a hedgehog.

Ev çîye? Ev roje.
Bu nədir? Bu günəşdir.
Что это? Это солнце.
What is it? It is the sun.

rojname

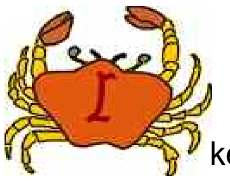
kevjal

Ev çîye? Ev rojnameye.
Bu nədir? Bu qəzetdir.
Что это? Это газета.
What is it? It is a newspaper.

Ev çîye? Ev kevjale.
Bu nədir? Bu xərçəngdir.
Что это? Это краб.
What is it? It is a crayfish.

Kk

birek

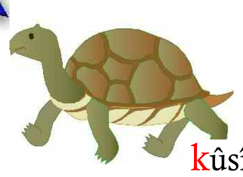
kûsî

Ev çîye? Ev bireke.
Bu nədir? Bu mişardır.
Что это? Это пила.
What is it? It is a saw.

Ev çîye? Ev kûsîye.
Bu nədir?Bu bağadır.
Что это? Это черепаха.
What is it? It is a tortorse.

kund

kevçî

Ev çîye? Ev kunde.
Bu nədir?Bu bayquşdur.
Что это? Это сова.
What is it? It is a owl.

Ev çîye? Ev kevçîye.
Bu nədir? Bu qaşıqdır.
Что это? Это лошка.
What is it? It is a spoon.

Ll

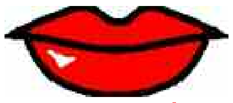
lêv

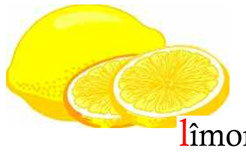
lîmon

Ev çîye? Ev lêve.
Bu nədir? Bu dodaqdır.
Что это? Это губы.
What is it? It is a lip.

Ev çîye? Ev lîmone.
Bu nədir? Bu limondur.
Что это? Это лимон.
What is it? It is a lemon.

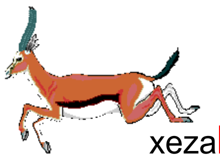
xezal

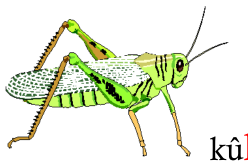
kûlî.

Ev çîye? Ev xezale.
Bu nədir? Bu ceyrandır.
Что это? Это джейран.
What is it? It is a deer.

Ev çîye? Ev kûlîye.
Bu nədir? Bu çəyirtkədir.
Что это? Это саранча.
What is it? It is a grasshoper.

Mm

mûz

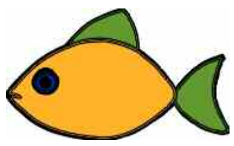
masî

Ev çîye? Ev mûze.
Bu nədir? Bu banandır.
Что это? Это банан.
What is it? It is a banana.

Ev çîye? Ev masîye.
Bu nədir? Bu balıqdır.
Что это? Это рыба.
What is it? It is fish.

gamêş

meymûn

Ev çîye? Ev gamêşe.
Bu nədir? Bu camışdır.
Что это? Это буйвол.
What is it? It is a buffalo.

Ev çîye? Ev meymûne.
Bu nədir? Bu meymundur.
Что это? Это обезьяна.
What is it? It is a monkey.

Nn

nan

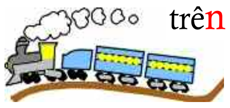
trên

Ev çîye? Ev nane.
Bu nədir? Bu çörəkdir.
Что это? Это хлеб.
What is it? It is bread.

Ev çîye? ev trêne.
Bu nədir? Bu qatardır.
Что это? Это поезд.
What is it? It is a train.

hûrbivîn

reng

Ev çîye? Ev hûrbivîne.
Bu nədir? Bu zərrəbindir.
Что это? Это лупа.
What is it? It is a maqnifyinq-glaf.

Ev çîye? Ev renge.
Bu nədir? Bu boyadir.
Что это? Это краска.
What is it? It is a colour.

Oo

ode

otobûs

Ev çîye? Ev Odeye
Bu nədir? Bu otaqdır.
Что это? Это комнато.
What is it? It is a room.

Ev çîye? Ev OtObûse.
Bu nədir? Bu avtobusdur.
Что это? Это автобус.
What is it? It is a bus.

sol

top

Ev çîye? Ev sOle.
Bu nədir? Bu ayaqqabıdır.
Что это? Это обувь.
What is it? It is a shoe.

Ev çîye? Ev tOpe.
Bu nədir?Bu topdur.
Что это? Это мяч.
What is it? It is a bool.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Pp

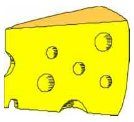
penîr

Ev çîye? Ev penîre.
Bu nədir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

pîvaz

Ev çîye? Ev pîvaze.
Bu nədir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is a onion.

perçemek

Ev çîye? Ev peçemeke.
Bu nədir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

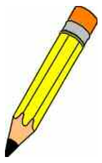
pênûs

Ev çîye? Ev pênûse.
Bu nədir? Bu qələmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Qq

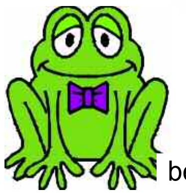
beq

Ev çîye? Ev beqe.
Bu nədir? Bu qurbağadır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.

Ev çîye? Ev qaze.
Bu nədir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

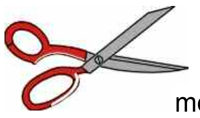
meqes

Ev çîye? Ev meqese.
Bu nədir? Bu qayçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

portqal

Ev çîye? Ev portqale.
Bu nədir? Bu portağaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is a orange.

Rr

şêr

Ev çîye? Ev şêre
Bu nədir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

kêwrîşk

Ev çîye? Ev kêwrîşke.
Bu nədir? Bu dovşandır.
Что это? Это зайац.
What is it? It is a rabbit.

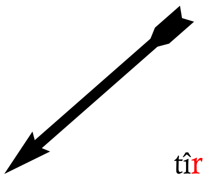
tîr

Ev çîye? Ev tîre.
Bu nədir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is a arrow.

rovî

Ev çîye? Ev rovîye.
Bu nədir? Bu tülküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Ss

sêv

Ev çîye? Ev sêve.
Bu nədir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is a apple.

stêrk

Ev çîye? Ev Stêrke.
Bu nədir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звёзды.
What is it? It is a star.

se

Ev çîye? Ev Seye.
Bu nədir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

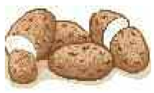
sêvik

Ev çîye? Ev sêvike.
Bu nədir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель
What is it? It is a potato.

Şş

şûr

Ev çîye? Ev şûre.
Bu nədir? Bu qılıncdır.
Что это? Это меч.
What is it? It is a sword.

şeh

Ev çîye? Ev şeye.
Bu nədir? Bu daraqdır.
Что это? Это гребешок..
What is it? It is a comb.

şîr

Ev çîye? Ev şîre.
Bu nədir? Bu süddür.
Что это? Это молоко.
What is it? It is a milk.

şûşe

Ev çîye? Ev şûşeye.
Bu nədir? Bu şüşədir.
Что это? Это стекло.
What is it? It is a glasses.

Tt

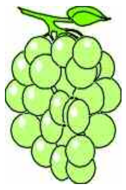
tirî

Ev çîye? Ev tirîye.
Bu nədir? Bu üzümdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

tûtî

Ev çîye? Ev tûtîye.
Bu nədir?Bu tutuquşudur.
Что это? Это попугай..
What is it? It is a parrot

pirtûk

Ev çîye? Ev pirtûke.
Bu nədir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

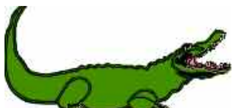
tîmsah

Ev çîye? Ev tîmsahe.
Bu nədir? Bu timsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodile.

Uu

utî

Ev çîye? Ev utîye.
Bu nədir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is a iron.

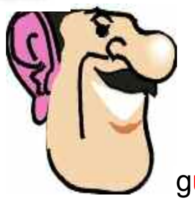
guh

Ev çîye? Ev guhe.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is a ear.

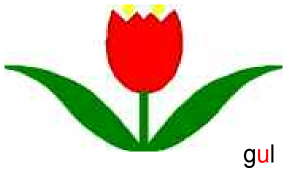
gul

Ev çîye? Ev gule.
Bu nədir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flover.

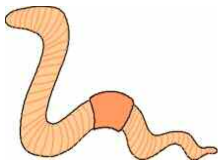
kurm

Ev çîye? Ev kurme.
Bu nədir? Bu qurddur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

Ûû

bilûr

Ev çîye? Ev bilûre.
Bu nədir? Bu tütəkdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.

brûsk

Ev çîye? Ev brûske.
Bu nədir? Bu ildırımdır.
Что это? Это молния
What is it? It is a lightinigi.

çûk

Ev çîye? Ev çûke.
Bu nədir? Bu quşdur.
Что это? Это птица
What is it? It is a sparrow.

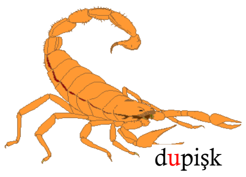
dupişk

Ev çîye? ev dupişke.
Bu nədir? Bu əqrəbdir.
Что это? Это скорпион
What is it? It is a skarpion.

Vv

çav

Ev çîye? Ev çaVe.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is a eye.

keVok

Ev çîye? Ev keVoke.
Bu nədir? Bu göyərçindir.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon.

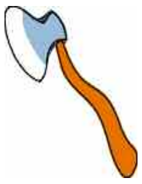
biVir

Ev çîye? Ev biVire.
Bu nədir? Bu baltadır
Что это? Это топор.
What is it? It is a axe.

berçaVik

Ev çîye? Ev berçaVike.
Bu nədir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки
What is it? It is glass.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Ww

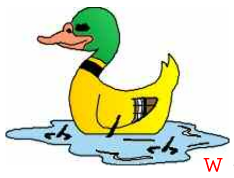

w erdek

Ev çîye? Ev werdeke.
Bu nədir? Bu ökdəkdir.
Что это? Это утка
What is it? It is a duck.

wêne

Ev çîye? Ev wêneye.
Bu nədir? Bu şəkildir.
Что это? Это картина
What is it? It is a map.

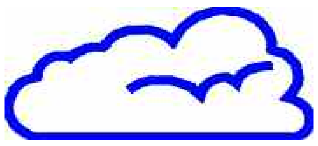

ew r

Ev çîye? Ev ewre.
Bu nədir? Bu buluddur.
Что это? Это туча.
What is it? It is a cloud.

kew

Ev çîye? Ev kewe.
Bu nədir? Bu kəklikdir.
Что это? Это цесарка
What is it? It is a partridge.

Xx

xalxalok

Ev çîye? Ev xalxaloke.
Bu nədir? Bu arabüzəndir.
Что это?
Это божья коровка.
What is it? It is a lady-bird.

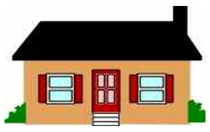

xanî

Ev çîye? Ev xanîye.
Bu nədir? Bu evdir.
Что это? Это дом.
What is it? It is a home.

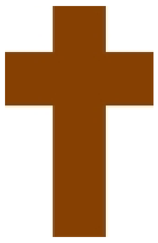

xaç

Ev çîye? Ev xaç e.
Bu nədir? Bu xaçdır.
Что это? Это крест.
What is it? It is a cross.

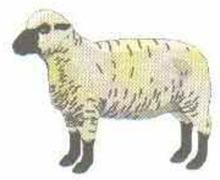

berx

Ev çîye? Ev berxe.
Bu nədir? Bu quzudur.
Что это? Это баран.
What is it? It is a sheep

Yy

xîyar

Ev çîye? Ev xîyare.
Bu nədir? Bu xiyardır.
Что это? Это огурец.
What is it?
It is a cucumber.

heyve

Ev çîye? Ev heyve.
Bu nədir? Bu aydır.
Что это? Это луна.
What is it? It is a moon.

yek

Ev çîye? Ev yeke.
Bu nədir? Bu birdir.
Что это? Это единица.
What is it? It is a one.

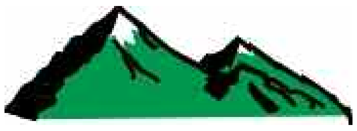

çiya

Ev çîye? Ev çîyaye.
Bu nədir? Bu dağdır.
Что это? Это горы.
What is it? It is a mountain.

Zz

ziman

Ev çîye? Ev zimane.
Bu nədir? Bu dildir.
Что это? Это язык.
What is it? It is a tongue.

zengil

Ev çîye? Ev zengile.
Bu nədir? Bu zəngdir.
Что это? Это звонок.
What is it? It is a bell.

zerik

Ev çîye? Ev zerike.
Bu nədir? Bu vedrədir.
Что это? Это ведро.
What is it? It is a bucket.

derzi

Ev çîye? Ev derzîye.
Bu nədir? Bu iynədir.
Что это? Это игла.
What is it? It is a needle.

ООН призывает иракскую избирательную комиссию расследовать нарушения на выборах

Специальный представитель Генерального секретаря Организации Объединенных Наций по Ираку г-н Ян Кубиш призвал Высшую Независимую Избирательную Комиссию Ирака незамедлительно и полностью расследовать все жалобы, касающиеся процесса парламентских выборов, прошедших 12 мая.

"Комиссия должна действовать оперативно, чтобы серьезно рассмотреть все жалобы, включая, при необходимости, проведение частичного пересчета вручную в выбранных местах, в частности в Киркуке. Для укрепления доверия к процессу важно, чтобы это осуществлялось в полной прозрачности, а свидетелями были заинтересованные стороны. ООН готова оказать помощь, если потребуется ", - сказал г-н Кубиш.

"Я также призываю все политические субъекты поддержать мир и сохранить приверженность разрешению любых споров по выборам в рамках установленных правовых норм", - добавил чиновник.

kurdistan.ru

DIKARÎ BIXWÎNÎ

ALFABÊ				
KURDÎ			Azerî	
N b/s	ya bi tîpên latinî	ya bi tîpên kirîlî	Latinî	
1	Aa	Аа	Aa	Artêş, armanc, av, agir , azadî, adar, azerî, aram, artêş,
2	Bb	Бб	Bb	Bazîd, beran, berf, Baran, ba, bahoz, berbang, bedew, berx
3	Cc	Щщ	Cc	Cûdî, cêr, ceş, Decle, Cefer, Cemîl, cêv, Cello,
4	Çç	Чч	Çç	Çekdar, çem, çar, çepik, çav, çeleng, çil,
5	Dd	Дд	Dd	Dayîk, dewr, dar, dest,Dara, dû, deh, defter, don, dîwar, dinê
6	Êê	Ее	Ee	Êlnûr, êvar, êzîng, êş, êlek, Êldar,
7	Ee	Яя	Əə	Enî, ewr, erê, Ewreman, Elî, elek, Elegez, Erzurum,
8	Ff	Фф	Ff	Ferat, frtone, Fariz, fîl, fûtbol, Ferman, Firat, Fatma
9	Gg	Гг	Gg	Gerîlla, Gebar, genim, gellî, germ, golig, gore, goh
10	Hh	Һһ	Hh	Hewlêr, havîn, hirç hêsir, hewar, havîn, hurmê, hesp
11	Îî	Ии	Ii	Îsal, înî, bîr, pîr, sîr, Îdrîs, Îsa, îcar, valî, Îbrahîm, Îran
12	Ii	Ьь	Iı	Kirin, birin, firîn, kirîn, Miraz, mirin, minminîk,
13	Jj	Жж	Jj	Jîyan, jûjî, Nûjîn, jor, jêr, jehr, jale, jajik, Janna,
14	Kk	Кк	Kk	Kurdistan, karker, kevan, Kemal, Kerkuk, Kerem, kelem
15	Ll	Лл	Ll	Lûr, legleg, gul, bilbil, dil, Laliş, Lêyla, lazim, lempe, lîmon
16	Mm	Мм	Mm	Mîdîa, merd, mêr, mêvan, masî, meş, Misir,
17	Nn	Нн	Nn	Nan, nêrî, nig, Nîva, nevî, ner, nav, nas, hinar, Hesen,
18	Oo	Оо	Oo	Osê, Oskan, dor, sor, Oric, ode, orxan, Oslo, Duhok
19	Pp	Пп	Pp	Par, piling, pîr, pola, pis, Paşa, Perîşan, pitî, petek, perçe
20	Qq	Qq	-	Quling, qawe, qîr, qelem, qaîş, qat, qeysî, Qasim, qesir, qend
21	Rr	Рр	Rr	Ro, Rostem, zer, ber, gerîlla,reş, ru, rast, ram, aram, zirav
22	Ss	Сс	Ss	Serok, Sîpan, Sencar, sêv, sor, sût, serî, saz, serbaz, Sefer, sê
23	Şş	Шш	Şş	Şoreş, şev, şe, şene, şêr, şûr, şapik, şalik, şirîn, sekir, şewaq
24	Tt	Тт	Tt	Tîr, tîrêj, tam, tas, tî, tendûr, Temam, temaşe, tifing, top,
25	Ûû	Уу	Uu	Kûr û dûr, pênûs, hûr, şûr, nûr, bûyîn, çûyîn, bûyar
26	Uu	Юю	Üü	Gul, sur, dudu, guh, buhur, kurd, Kurdistan, guhdar, nuh
27	Vv	Вв	Vv	Vala, vrvêşî, vira, vîalî, av, valî,vajî, Vagîf, Van, vala, eva
28	Ww	Ww	-	War, welat, Wecîh, weşandin, Xwedê, Wezîr, Wekîl, walî
29	Xx	Xx	Xx	Xiyal, xewn, xanî, xurtî, Xelîl, xalo, xatî, Xalid, xaç, xêr, xas
30	Yy	Йй	Yy	Yasin, Yusif, Yagub, Yasemen, yeqîn, Yehya, yarmarka
31	Zz	Зз	Zz	Zozan, zer, zêr, zor, zengil, zend, zîv, zelal, Zîver, zêytûn

Hazırladı İsmayıl TAHİR

420:1.QXD 20.05.2018 15:50 Page 15

Премьер-министр Курдистана: курды должны объединиться в Багдаде

Заместитель главы "Демократической партии Курдистана" (ДПК) и глава Регионального

правительства Курдистана (КРГ) премьер-министр Нечирван Барзани 19 мая поздравил сторонников своей партии с победой на иракских выборах, призвав все курдские фракции разрешить свои споры и объединиться для работы в Багдаде.

"Я ценю всех жителей Курдистана за их большое участие [в парламентских выборах Ирка]", - сказал Нечирван Барзани, отметив, что по сравнению с другими провинциями Ирака, в курдских средний показатель участия был лучше.

Окончательные результаты парламентских выборов были объявлены Высшей Независимой Избирательной Комиссией Ирака в пятницу вечером. ДПК получила 25 мест в парламенте страны, и вошла в пятерку лидеров. "Мы призываем все курдские партии прекратить свои споры, чтобы обеспечить конституционные права курдского народа", - заявил премьер-министр, призвав фракции составить совместный план, чтобы сыграть значительную роль в следующего правительства Ирака.

Он также выразил пожелание, чтобы новое правительство представляло все компоненты Ирака.

"Мы готовы к конструктивному обсуждению на основе конституции, и формированию правительства, которое является союзом, основанным на согласии и партнерстве для защиты интересов всех компонентов Ирака в качестве основы для управления Ираком", заявил Барзани. *kurdistan.ru*

Израиль и Турция вернули друг другу дипломатов

Израиль высылает из страны турецкого консула в Иерусалиме. Об этом сообщает во вторник, 15 мая, Reuters со ссылкой на министерство иностранных дел еврейского государства.

По данным представителя ведомства, дипломата вызвали в МИД, а затем попросили вернуться в Турцию "для консультаций на некоторое время". До этого во вторник в турецкий МИД был вызван посол Израиля в Анкаре. Ему также велели вернуться в еврейское государство на время. 14 мая сообщалось, что Анкара отозвала своих послов в Вашингтоне и Тель-Авиве для консультации. Причиной стали действия израильских военных в секторе Газа.

Ранее в тот же день в Иерусалиме открылось новое посольство США в Израиле. Его перенос из Тель-Авива был приурочен к 70-й годовщине образования еврейского государства.

На этом фоне в секторе Газа прошли акции протеста. Израильские солдаты вели огонь на поражение по их участникам. По

последним данным, в столкновениях погибли 60 палестинцев, в том числе восьмимесячный ребенок, более 2,2 тысячи пострадали от пуль или слезоточивого газа. Палестинский лидер Махмуд Аббас объявил трехдневный траур.

Президент США Дональд Трамп сообщил о переносе посольства 6 декабря 2017 года. Это вызвало бурную реакцию в международном сообществе. В частности, федеральный канцлер Германии Ангела Меркель заявила, что статус Иерусалима должен решаться в рамках диалога Израиля и Палестины. *kurdistan.ru*

Ас-Садр отказался формировать коалицию со сторонниками Ирана

Шиитский богослов Муктада ас-Садр, возглавляющий блок "В движении", одержавший победу

на парламентских выборах в Ираке, сообщил, с кем он не будет вести коалиционные переговоры.

Он исключил из участия в будущей коалиции Союз Фатх, возглавляемый лидером шиитских ополченцев Хади аль-Амири. Тесно связанный с Корпусом стражей Исламской революции политик считается марионеткой Ирана. Не войдет в коалицию и движение "За власть закона" во главе с бывшим премьер-министром Нури аль-Малики. Аль-Малики считается воплощением коррупции, охватившей Ирак после свержения Саддама Хусейна. Не будет в ней место и для Патриотического союза Курдистана.

"Мы выступаем за мудрость, за национализм, за выполнение воли народа, за перемены, за новое поколение", - написал он в социальной сети Twitter, добавив, что непосредственная цель – создание функционирующего правительства специалистов. Саудовский министр по делам государств Персидского залива Тамер аль-Сабхан поздравил Ирак с успешным проведением выборов. Оно особо отметил стремление избирателей к независимости и арабизму. *kurdistan.ru*

Иракские политические лидеры обсуждают итоги выборов с Масудом Барзани

Курдский лидер и глава "Демократической партии Курдистана" (ДПК) Масуд Барзани в среду, 16 мая, принял телефонные звонки от нескольких иракских политических лидеров, обсудивших с ним итоги парламентских выборов.

Согласно сообщениям курдских СМИ, Барзани позвонили ряд иракских политических деятелей, в том числе Муктада ас-Садр, Хади аль-Амири, Оммар аль-Хаким, Хейдар аль-Абади и Фуад Масум.

Ранее специальный представитель президента США в международной коалиции, ведущей борьбу против "Исламского государства", Бретт Макгерк, посетил Эрбиль и встретился с Масудом Барзани для обсуждения поствыборного периода в Ираке.

На прошедших 12 мая иракских парламентских выборах ДПК Барзани завоевала наибольшее количество голосов в Курдистане и вошла в пятерку самых сильных избирательных списков Ирака. *kurdistan.ru*

ДПК лидирует в выборе диаспоры

Старший советник офиса президента Курдистана Хемин Хаврами опубликовал на своей официальной странице в социальных сетях последние данные голосования курдской диаспоры на парламентских выборах Ирака. Согласно этим данным, "Демократическая партия Курдистана" (ДПК) остается безусловным лидером:

Голландия: ДПК – 513, ПСК – 197, Горран – 324

Норвегия: ДПК – 543, ПСК – 169, Горран – 342

Финляндия: ДПК – 125, ПСК – 92, Горран – 103

Франция: ДПК – 27, ПСК – 21, Горран – 11

Австрия: ДПК – 138, ПСК – 52, Горран – 60

Дания: ДПК – 276, ПСК – 76, Горран – 37

Бельгия: ДПК – 208, ПСК – 42, Горран – 23

Великобритания/Бирмингем: ДПК – 217, ПСК – 141, Горран – 417

Великобритания/Лондон: ДПК – 270, ПСК – 147, Горран – 257

Германия/Мангейм: ДПК – 624, ПСК – 250, Горран – 227

Германия/Берлин: ДПК – 261, ПСК – 99, Горран – 102

Германия/Киль: ДПК – 345, ПСК – 121, Горран – 114

kurdistan.ru

Смертник убил и ранил 15 граждан в Багдаде

Террорист-смертник взорвал себя рядом с похоронной процессией в столице Ирака, убив и ранив по мень-

шей мере 15 гражданских лиц. Как сообщили источники в службе безопасности, террористическая атака произошла в северном районе Багдада, Таримия.

Пока ни одна группа или организация не взяла на себя ответственность за взрыв. *kurdistan.ru*

ДИПЛОМАТ

KÜRD DÎPLOMAT

№ 15 (420) 21 - 27 май 2018-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Масуд Барзани выразил надежду на решение споров Эрбиля и Багдада

Ведущий курдский политик и бывший президент Масуд Барзани 19 мая выразил надежду на то, что итоги парламентских выборов в Ираке приведут к благоприятному пути улучшения связей Эрбиля и Багдада.

"Теперь, когда выборы в Совет представителей Ирака были проведены и завершены, я искренне надеюсь, что отношения Эрбиля и Багдада будут тщательно пересматриваться в целях достижения взаимовыгодного пути", - сказал Барзани.

Высший чиновник, который также является лидером "Демократической партии Курдистана" (ДПК), выразил надежду на продолжение мирного диалога с Ираком до тех пор, пока не будет найдено решение их споров.

"После почти столетия несправедливостей необходимо, чтобы Багдад начал понимать наше праведное дело. Мы считаем нужным продолжать диалог через наши отношения, пока мы не достигнем решения. Если политические образования Курдистана останутся едиными, тогда мы добьемся успеха, защищая права наших людей ", - заключил Барзани.

Иракские парламентские выборы состоялись в минувшую субботу. На них ДПК получила 25 мест в парламенте страны. Отношения между Ираком и Курдистаном резко ухудшились после успешного референдума о независимости Курдистана, прошедшего в сентябре прошлого года. На 92 % голосов, отданных в поддержку идеи выхода из состава Ирака, Багдад отреагировал экономическими и военными санкциями. ***kurdistan.ru***

ЕС подтвердил приверженность ядерной сделке с Ираном

Европейский союз заверил Иран в том, что выход США из ядерного соглашения не повлияет на приверженность ЕС.

"Мы направили послание нашим иранским друзьям, что, пока они придерживаются [ядерного] соглашения, европейцы ... будут исполнять свое обязательство. И они сказали то же самое со своей стороны", - сказал Мигель Ариас Каньете, комиссар ЕС по энергетике и климату, после переговоров с иранским руководителем Организации по атомной энергии Али Акбаром Салехи, сообщает "Reuters". Иранский чиновник сказал, что если ЕС также не сможет сохранить ядерную сделку, это приведет к катастрофической ситуации. "Мяч находится на их [ЕС] стороне", - сказал Салехи. "Мы надеемся, что их усилия материализуются". ***kurdistan.ru***

Коалиция уничтожила несколько позиций ИГ в Ираке

Консульство США в Эрбиле сообщило 18 мая, что силы международной коалиция в последнее дни совершили многочисленные авианалеты на позиции "Исламского государства" (ИГ) в Ираке.

"В последнее время вооруженные силы коалиции нанесли воздушные удары по целям ДАИШ [ИГ] в различных районах Ирака. Удары уничтожили туннели ДАИШ, наблюдательные башни и боевые позиции", - говорится в сообщении консульства США в Эрбиле. "Коалиция продолжит усилия по ослаблению и уничтожению ДАИШ в Ираке и во всем мире".

За последние два месяца иракские военные самолеты также уничтожили несколько позиций ИГ в Ираке и Сирии с официального одобрения сирийского режима.

В средине 2014 года террористы ИГ заняли обширные территории Ирака и Сирии. В декабре прошлого года иракский премьер-министр Хейдар аль-Абади объявил о полной победе над ИГ в Ираке, но террористы снова появились в большинстве освобожденных районов. ***kurdistan.ru***

ЕС хочет сохранить "сделку" с Ираном

Страны ЕС ищут пути обхода американских санкций и намерены сохранить соглашение об иранской ядерной программе, несмотря на выход из "сделки" США. Как ожидается, это будет одной из главных тем неформальной встречи глав государств и правительств перед саммитом ЕС-Западные Балканы. Во вторник судьбу Совместного всеобъемлющего плана действий обсудили главы МИД европейских стран.

Глава британского МИДа Борис Джонсон объяснил, что в Европе "не питают иллюзий относительно деструктивного поведения Ирана, но полагают, что его рассмотрение должно проходить за рамками Совместного плана".

По итогам переговоров в Брюсселе глава европейской дипломатии Федерика Могерини сообщила, что страны ЕС договорились принять совместные меры для защиты "ядерной сделки". Участники переговоров "подтвердили решимость и дальше выполнять все положения "ядерной сделки" добросовестно и конструктивно". Кроме того, по словам Могерини, ЕС готов продолжать интенсивные консультации на всех уровнях и со всеми участниками Совместного плана действий 2015 г.

Иран на переговорах в Брюсселе представлял министр иностранных дел Мохаммад Зариф. Он, впрочем, с осторожностью говорил о перспективах сохранения ядерной сделки: "Мы должны увидеть, смогут ли остальные участники Совместного плана обеспечить согласованные уступки Ирану. Мы начали процесс, который должен быть очень интенсивным, но у нас мало времени". В Тегеране тем временем звучат и голоса против переговоров с ЕС о сохранении "ядерной сделки". Советник духовного лидера Ирана Али Акбар Велаяти заявил перед встречей глав европейских государств, что не видит смысла в дальнейшем обсуждении этого вопроса, если не будут отменены санкции США. ***kurdistan.ru***

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:
TAHİR SÜLEYMAN
İMTÎYAZ Û SERNIVÎSAR:
TAHÎR SÎLÊMAN
УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
ТАХИР СУЛЕЙМАН
Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:
Ramiz Qərib
Xüsusi müxbir:
Tariyel Cəlil
Региональный корреспондент:
Усуб Тейфур
Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnîsan: Bakû Az1040, soqaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur.
e-mail: hewler@mail.ru
Şəhadətnamə: NFŞ 005004966
BUSB-un Sabunçu rayon filialı
VÖEN 1800061582
H/h 438010000
Sifariş: 1500